

Artur Miller

KÖRPÜDƏN MƏNZƏRƏ

(2 pərdəli pyes)

ingiliscədən çevirəni
Şaiq Cabiroğlu

İştirak edirlər:

- Alfyeri
- Eddi Karbone
- Biatris
- Ketrin
- Marko
- Rodolfo
- Toni
- Mayk
- Luis
- 1-ci Zabit
- 2-ci Zabit

1-Cİ PƏRDƏ

ALFYERİ - Siz çox güman ki, heç fikir də vermədiniz, bu saat necə maraqlı bir hadisə baş verdi. Gördünüz mənimlə necə zorla salamlaşdılar? Hamısı ona görədir ki, mən vəkilməm. Bu məhəllədə vəkilmə, bir də keşişə rast gəlmək həmişə pis əlamət sayılır. Biz hamının yadına yalnız fəlakət üz verəndə düşürük, onun üçün də hamı bizlə ehtiyatla dolanır.

Hər dəfə onların ehtiyatlı salammı alanda, mənə elə gəlir ki, həmin ehtiyatın arxasında üç min illik tarixi olan etibarsızlıq gizlənilir. Axı, vəkilmə - qanun deməkdir, buradakıların əcdadları isə Siciliyalı olduqlarından, heç vaxt qanunla yola getməyiblər.

İtaliyada doğulduğuma görə, mən həyatın ancaq xarab olmuş, pozulmuş tərəfini müşahidə etməyə alışmışam. Bura köçəndə mənim cəmi iyirmi beş yaşım var idi. O vaxt, gələcəyin məşhur mafiya

---

başçısı Al Kapone öz peşəsinin incəliklərinə bu küçələrdə bələd olurdu; iki tin buradan aralı isə, Yunion-Stritin tinində başqa bir mafiya başçısı - Frenki Yeyl kimi adamı avtomat atəşiyə süzəcə döndərmişdilər. Eh, burada haqsızlıq ucbatından o qədər adam öz cəzasına çatıb ki.

Amma necə də olsa, bura Siciliya deyil, Nyu-Yorkun Qızıl Orağ adlı limanıdır. Bura, əzəmətli Bruklin Körpüsü altında gizlənmiş xarabalıqdır. Bura, dünya malını çəkən Nyu-Yorkun udlağıdır. Keçmiş dövrlərə nisbətən biz xeyli amerikallaşmışıq. Daha gəlirimizi dava-şavasız bölürük, mənimçün də ki, belə daha xoşdur. Artıq seyfidə tapanca gizlətmirəm.

Doğrudur, işim də özünə məxsus romantikliyi itirib.

Dost-biliş məni əvvəldən xəbərdar etmişdilər ki, buranın əhalisi kobuddur. Doğrudan da, kimdir mənim müştərilərim? Liman yükvuranları öz arvadları, dədələri, babaları ilə, sığorta məsələləri, evdən məcburi köçürmələr, ailə dedi-qoduları ilə, bir sözlə - kasıbcılığın xırda-xuruş dərdləri ilə...

Ancaq bütün bunlarla yanaşı neçə ildən bir elə əhvalata rast gəlirəm ki, beynimdə Sezarların hakimiyyət dövründəki Kalabriyada ya da, məsələn, Sirakuzada yaşamış, bam-başqa geyimdə əyləmiş bir vəkil canlanır. O da mənim kimi oturub, mən qulaq asdığım əhvalatlara qulağ asır, özünü mənim kimi aciz hiss eləyərək, hadisələrin adı müşahidəçisinə çevrilirdi.

(səhnəyə Eddi daxil olur)

Onun adı Eddi Karbone idi. Bruklin Körpüsündən bəndə qədər uzanmış doklarda yükvuran işləyirdi.

(Alfyeri qaranlıqda yox olur)

EDDİ - (pillələri qalxır) Yaxşı, sağ olun, uşaqlar. (Ketrin mətbəxdən çıxıb, pəncərəyə yaxınlaşır və bayıra boylanır.)

LUİS - Sabaha işin var?

EDDİ - Var-var, o gəmidə hələ bir günlük iş var. Hələlik, Luis.

(Eddi binaya daxil olur. Mənzildə işıq artır. Ketrin Luisə pəncərədən əl eləyir, sonra Eddiyə tərəf çevrilir.)

KETRİN - Xoş gördük, Eddi, (Eddi qızın bu cür sevinməsindən həm sevinir, həm də bir qədər sıxılır. O, kepkasını və pəncəyini asılıqandan asır.)

EDDİ - Hara belə bəzənib-düzənmisən?

KETRİN - (əynindəki paltarını əlləriylə dartır) Bu gün almışam. Xoşuna gəlir?

EDDİ - Hə, pis deyil. Saçlarına neyləmişən?

KETRİN - Yaxşıdır? Bir balaca dəyişmişəm. (Mətbəxə tərəf.) Biatris, Eddi gəlib.

EDDİ - Gözəldir. Bir fırlan, görün arxadan necədir? (Qız onun qabağında fırlanır.) Eh, kaş anan indi sağ olaydı, səni bu saat görəydi. Gözlərinə inanmazdı.

KETRİN - Doğrudan bəyənirsən?

EDDİ - Sən lap tələbə qızlarına oxşayırsan. Hara yığışmısan ki?

KETRİN - (onun qolundan tutur) Dayan, qoy Biatris də gəlsin, sonra deyərəm. Gəl, burada əyləş. (Ketrin Eddini kreslodə oturdur. Səhnəarxası tərəf çağırır.) Bi, nə oldun, tez ol görək.

EDDİ - (oturan yerdə) Bu nə tapmaca oyunudur?

KETRİN - İstəyirsən, sənə pıvə gətirim, hə?

EDDİ - Dayan, de görün nə olub. Bura gəl, tez ol danış.

KETRİN - Mən istəyirəm Biatris də burada olsun. (Eddinin yanında oturur.) Tapa bilərsən bu paltarını neçəyə almışsın?

EDDİ - Deyəsən, bir az qısaadır, axı.

KETRİN - Harası qısaadır? (Ayağa qalxır.) Düz duranda uzanır.

EDDİ - Bəs bunda oturmayacaqsan?

KETRİN - Eddi, indi bu cür dəbdir. (Eddinin qabağında yeriyir.) Eh, sən məni küçədə görsəydin...

EDDİ - Bura bax, öz aramızdı, ancaq bu yerinin heç xoşuma gəlmir.

KETRİN - Niyə?

EDDİ - Ketrin, mən geridə qalmış adama oxşamaq istəmirəm, ancaq açığımı sənə deməliyəm ki, sən yeriyəndə elə bil yellənirsən.

KETRİN - Mən yellənirəm?

EDDİ - Ketİ, mübahisə eləmə, yellənirsən, vəssalam. Daha göz qalmır sənə baxmasın. Hələ hündürdaban çəkmələrini taqqılıtısını demirəm, bir taqqa-tuq salır ki, başlar fırlanır ha, elə bil dəyirman qanadıdır.

KETRİN - Guya başqa qızlara baxmırlar?

EDDİ - Axı, sən "başqa qızlar" kimi deyilsən.

KETRİN - Vallah, bilmirəm, sənın istədiyın nədir? (Az qalır ağlasın.)

EDDİ - Ketİ, anana ölüm ayağında söz vermişəm. Mən sənə görə cavabdehəm. Sən uşaqsan, sən elə şeyləri başa düşürsən, pəncərədən boylanırsan, kiməsə əl eləyirsən.

KETRİN - Luislə salamlışdıım.

EDDİ - Bura bax, Luisdən sənə elə şeylər danışa bilərəm ki, ömrü boyu ona daha salam verməzsən.

KETRİN - (onun hədəsini zarafata çevirməyə çalışır) Eddi, kaş dünyada elə bir cavan olaydı ki, sən mənə ondan "elə şeylər" danışa bilməyəydin.

EDDİ - Ketrin, sözümə qulaq as, yaxşı? Sən indi böyük qızsan, özündən daha da müğayit olmalısın, hamıyla dostluq eləyə bilməzsən, qızım. (Çağırır) Ehey, Bi, harada qaldın?

(Ketrinə) Sən Allah, onu dart gətir bura, muştuluğumu alacağam.

KETRİN - Necə?

EDDİ - Qardaşları gəlib-çatıblar.

KETRİN - (əllərini bir-birinə vurur) Ola bilməz. (cəld mətbəxə tərəf qaçır.) Biatris. Bi.

(Biatris əllərini dəsmalla silə-silə, səhnəyə gəlir)

BİATRİS - (Ketrinə) Nə olub?

KETRİN - Sənin qardaşların gəlib.

BİATRİS - (Təəccüblə Eddiyə tərəf dönür) Necə yəni gəlib? Bəs haradadırlar?

EDDİ - İşimi təzəcə qurtarmışdıım ki, Toni Berelliylə rastlaşdıım, deyir onların gəmisini çatıb.

BİATRİS - (əllərini sinəsinə tutur, yarısevinc, yarıhəyacanla) Onlar sağ-salamatdır?

EDDİ - Toni onları hələ görməyib, hələ gəmidədirlər. Gəmidən düşən kimi onları qarşılacaq. Onun fikrincə, saat on üçün burada olacaqlar.

BİATRİS - (taqətsiz halda əyləşir) Görəsən, gəmidən rahat düşə biləcəklər? Hər şey danışılıb, hə?

EDDİ - Bəs necə, onlara həqiqi dənizçi sənədləri verəcəklər, onlar da komandayla birgə sahile düşəcəklər. Ürəyini sıxma. Bi, burada qorxulu heç bir şey yoxdur. Bir-iki saatdan sonra burada olacaqlar.

BİATRİS - Görəsən nə baş verib? Axı, gələn cümə axşamından tez gəlməməliyidilər.

EDDİ - Nə bilim, hansı gəmiylə qaça bilirlər, ona da mindirirlər. Bəlkə də, o biri gəmidən şübhələnilər... neyçün ağlayırsan?

BİATRİS - (sevincək, eyni zamanda qorxuyla) M-mən, ... m-mənim heç inanmağım gəlmir. Heç təzə süfrə də almamışam, divar kağızını da dəyişməliydim...

EDDİ - Sən Allah, boşla görək. Onlar elə yerdən gəlir ki, buranı milyonçu sarayı biləcəklər. Divarların dərdini çəkmə. Hələ çox sağ ol da deyəcəklər. (Ketrinə) Düş aşağı, bir süfrə al, gətir. Tez ol, al pulunu. (Əlini salır cibinə)

KETRİN - İndi bütün dükanlar bağlıdır. (Biatrisə)

EDDİ - Bəs sən stullara təzə üz çəkəcəkdin?

BİATRİS - Çəkəcəkdim, bilirəm...axı, mən elə bilirdim, onlar gələn həftə gələcəklər. Divarları təzələyəcəkdim, döşəməni yağlayacaqdım.

(Qanı qara, ayaq üstə dayanıb)

KETRİN - (yuxarıdakı mərtəbəyə işarə edir) Bəlkə missis Donderonun...

BİATRİS - (süfrə barədə) Sən nə danışırsan, onunki lap yamaq-yamaqdır. (Birdən) Aman Allah, qabaqlarına qoymağa heç xörəyim də yoxdur. (Mətbəxə tərəf addım atır.)

EDDİ - (əlini uzadıb, onun qolundan tutur) Ehey, di yaxşı. Çox ürəyinə salma.

BİATRİS - Yox, bayaq əsəbiləşmişdim, fikir vermə. (Ketrinə) Balıq qızardaram.

EDDİ - Sən onları xilas eləyirsən, daha süfrə nədir ki, onun dərdini çəkirsən? Onlar bəlkə də heç süfrə adında şey görməyiblər.

BİATRİS - (onun gözlərinin içinə baxaraq) Mən ancaq səndən nigaranam, başqa heçnədən.

EDDİ - Bura bax, onlara demisən harada yatacaqlar?

BİATRİS - Məktubda yazmışam. Onlar döşəmədə yatacaq.

EDDİ - Biatris, mən bircə ondan qorxuram ki, bizi yerdə uzandırıb, çarpayımızı onlara verəsən - o qədər ürəyin nazikdir ki.

BİATRİS - Yaxşı, qurtar görək.

EDDİ - Çünki sən əldən düşmüş bir qohumunu görəndə kimi, mən döşəməyə köçməli oluram.

BİATRİS - Sən haçan döşəmədə yatmışsan?

EDDİ - Sənin atanın evi yananda, mən yerdə yatmışdım?

BİATRİS - Axı, onun evi yanmışdı, bir çöp də qalmamışdı.

EDDİ - Elədir, ancaq iki həftə ev yanar?

BİATRİS - Yaxşı, baş üstə, onlara deyərəm, gedib başqa yerdə qalsınlar. (Yenə mətbəxə tərəf addım atır.)

EDDİ - Dayan bir dəqiqə, Biatris. (Biatris ayaq saxlayır. Eddi ona yaxınlaşır) Mən istəmirəm ki, sən çox əl-ayağa düşsən, vəssalam. Sənin çox xeyirxah ürəyin var. (Eddi onun əlinə toxunur) Niyə belə əsəbisən?

BİATRİS - Məni fikir alıb ki, sən onları bəyənməsən, hayıflarını sonra məndən alacaqsan.

EDDİ - Heç kəs artıq-əksik danışmasa, heç nə də olmayacaq. Yemək pullarını da verəcəklər.

BİATRİS - Əlbəttə, onlara demişəm.

EDDİ - Vəssalam da. (Pauza. Eddi dillənir) Mənim üçün savab işdir. Bi, başa düş. Bayaq işdən çıxıb evə gələ-gələ fikirləşirdim ki, əgər atam Amerikaya köçməyəydi, mən indi İtaliyada qalıb onlar kimi acından, ölsəydim,... və mənim Amerikada bir-iki ay yanında qalmağa adamım olsaydı... o adam mənə yer verdiyi üçün görəndə fəxr eləyəydi.

BİATRİS - (gözləri yaşarır. Ketrinə üzünü çevirir) Görürsən nə cür insandır. (Eddinin üzündən tutub öpür) Sən mələksən. Allah sənin bu yaxşılığının əvəzini yetirəcək.

EDDİ - (qəh-qəhəylə) Çarpayımı özümə saxlasın bəsimdir.

BİATRİS - Get, qızım, yemək gətir.

KETRİN - Məndən heç nə demədik ona.

BİATRİS - Qoy hələ bir parça çörəyini yesin, sonra deyərik, gətir hamısını bura. (Ketrini tələsdirir)

EDDİ - Deyəcəksiniz nə olub ya yox?

(Ketrin əlində çəngəl-bıçaq qayıdır)

BİATRİS - Ketrin özünə iş tapıb.

(Pauza. Eddi əvvəlcə Ketrinə, sonra yenə də Biatrisə baxır)

EDDİ - Nə iş? O, hələ məktəbini bitirməlidir.

KETRİN - Eddi, desəm, inanmazsan...

EDDİ - Xeyr, xeyr, sən məktəbi bitirəcəksən. Nə işbazlıqdır? Özü də ki, birdən-birə.

KETRİN - Dayan bir qulaq as, gör necə əntiqə yerdir.

EDDİ - Əntiqə ya qeyri-əntiqə, məktəbini bitirməmiş heç yerə gedən deyilsən. İşə düzəlməyə ixtiyarın da yoxdur. Bir də ki, neyçün məndən soruşmamış işə düzəlmisən?

BİATRİS - Elə soruşur da, hələ işə düzəlməyib ki.

KETRİN - Bir dəqiqə qulaq as. Səhər məktəbə getdim, dərsin ortasında müdirimiz yanına çağırırdı. Öz kabinetinə.

EDDİ - Doğrudan?

KETRİN - Hə, getdim yanına. Dedi ki, sənin sənədlərin məndədir. Kompaniyaların birinə təcili olaraq cavan qız lazımdır. Deyir, əvvəl bir ara stenoqramlar yazacaqsan, bir azdan isə səni katibə vəzifəsinə keçirəcəklər. Özü də, deyir, sən sinfimizin ən yaxşı tələbəsisən.

BİATRİS - Eşidirsən?

EDDİ - Bəs nə bilmişdin? Əlbəttə, hamıdan yaxşıdır.

KETRİN - Deyir, ən yaxşı tələbəmisən, buna görə də əgər istəyirsənsə, işə düzəl, bu il mən səni imtahanından keçirib, attestatını verərəm. Belə olsa, mən bir il qabaq düşürəm.

EDDİ - (nədənsə əsəbiləşir) Haradadır iş yerin? Hansı kompaniyadır?

KETRİN - Nostrend Avenüdəki iri su təchizatı kompaniyasında.

EDDİ - Nostrend Avenünün hansı tinində?

KETRİN - Neyvi Yardın yaxınlığında.

BİATRİS - Həftədə əlli dollar, Eddi.

EDDİ - (Ketrinə təəccüblə) Əlli?

KETRİN - Allaha and olsun.

(Pauza)

EDDİ - Bəs bir il dərs oxumasan, nə olacaq?

KETRİN - Öyrənməyə heç nə qalmayıb, Eddi. Ancaq gərək çoxlu yazı yazam. Hərflərin yerlərini bilirəm, göz yumulu yazıram. Sürətlə yazmağı öyrənməliyəm, vəssalam. Onu da ki, işə düzələndən sonra daha tez öyrənərəm, düz demirəm?

BİATRİS - Əlbəttə, iş - ən yaxşı təcrübədir.

EDDİ - Hərçənddir, mən başqa cür planlaşdırırdım.

KETRİN - Neyçün axı? Məşhur iri kompaniyadır...

EDDİ - O məhəllədən gözüm su içmir.

KETRİN - Müdirimiz dedi ki, ora metrodan tinyarımdır.

EDDİ - Neyvi Yarıda bir tinyarımda da adamın başına min cür qəza gələ bilər. Pah atonnan, su təchizatı kompaniyası. Liman kimi bir şeydir, elə bir dəfəlik deyin ki, dənizçilərlə işləyəcəksən.

BİATRİS - Bu məsələnin Ketrinə dəxli yoxdur, çünki o, idarədə oturacaq.

EDDİ - Bilirəm, idarədə oturacaq, ancaq mən hər şeyi başqa cür fikirləşmişdim.

BİATRİS - Onsuz da gec-tez o, işə düzəlməlidir.

EDDİ - Deyirsən, qoy çilingərlərlə oturub dursun? Dənizçilərlə küçələrdə veyillənsin? Onda oxumaq nəyə lazım idi?

KETRİN - Eddi, həftədə əlli dollar: belə maaşı mən harada ala biləcəyəm?

EDDİ - Bura bax, indiyəcən səndən pul istəmişəm? Bu yaşacan səni böyüdü, boya-başa çatdırmışamsa, bir az da dözərəm. Təki sözümə baxasan, xahiş edirəm. Mən istəyirəm ki, sən başqa təbəqəli adamların arasında olasan, istəyirəm möhtəşəm bir idarədə işləyəsən. Məsələn, vəkilxanada, o göydələn binaların birində. Yəni, mən demək istəyirəm ki, sən buradan canını qurtarmaq istəyirsənsə get başqa yerə, elə yerə ki, ora buradan yaxşı olsun.

BİATRİS - Yaxşı, qızım, get yemək gətir. (Ketrin otaqdan çıxır) Bir az da götür-qoy eləyərsən, Eddi. Xahiş edirəm. Bu qız işləmək üçün ölür. Kiçik dükan deyil ki, iri şirkətdir. Bu gün-sabah katibə ola bilər. O boyda sinifdən təkcə onu seçiblər. (Eddi gözünü süfrəyə dikib susur, əlləriylə süfrənin qırağını oynadır.) Axı, səni qorxudan nədir? O, özündən müğayit olar. Metrodan idarəsinə kimi iki dəqiqəlik yoldur.

EDDİ - (əzabla) Mən o məhəlləni səndən yaxşı tanıyıram. Bi, gözüm su içmir oradan.

BİATRİS - Əgər bizim məhəllədə başına heç nə gəlməyibsə, onda qorxusu yoxdur. (Biatris onun sifətini özünə sarı çevirir) Axır ki, buna öyrənməlisən. O, artıq uşaq deyil. Ona de ki, razısan. (Eddi üzünü yana çevirir) Heç səni başa düşə bilmirəm: qızın on yeddi yaşı olub, bəlkə sən onu ömrünün axırınacan evdə saxlamaq fikrindəsən?

EDDİ - (təhqir olunmuş kimi) Bu nə sözdür?

BİATRİS - (nəzakətlə, eyni zamanda təkidlə) Bəs onda bunun axırı nə vaxt olacaq? Əvvəl deyirdin, qoy məktəbi bitirsin, bitirdi. Sonra dedin, qoy stenoqrafiyanı öyrənsin, onu da öyrəndi. Yaxşı, indi nəyi gözləməliyik? Vallah, hərdən heç səndən baş açmaq olmur. Eddi, şagirdlərin arasından təkcə ona təklif ediblər. Heç bilirsənmi, o bununla necə fəxr edir.

(Ketrin səssiz otağa daxil olur. Əlində olan mizin üstündəki qab-qacağı masanın üstünə düzür. Eddi bir an ona baxıb, gülümsəmək istəyir, həm də az qalır ki, gözündən yaş axsın)

EDDİ - Saçını elə yığmısan, lap şəkildəki madonnalar kimi. Özün də elə əsl madonnasan. (Ketrin ona baxmayaraq niçəyələ xörək çəkir) Deməli, işləmək istəyirsən, hə, madonna?

KETRİN - (Bir qədər yumşaq səsle) Hə.

EDDİ - ("Hələ uşaqsan, sənin nə yaşın var ki?" mənası ilə) Nə deyirəm ki, get işlə. (Ketrin başını qaldıraraq, ona baxır, sonra uşaq kimi üstünə atılıb onu qucaqlayır) Ey, ey bir az asta, qabırğalarımı sındırırsan. (Birdən əli ilə qızın çənəsindən tutur və onu bir az özündən aralayıb üzünə baxır) İndi niyə

---

ağlayırsan? (Qızın ehtirası ona keçir, lakin o, öz həyacanını təbəssümlə gizlətməyə çalışır.)

KETRİN - (Öz yerində əyləşir) Heç... elə belə (birdən sevincək halda) Birinci maaşıma təzə qab-qacaq alacağam. (Üçü də rahatlanıb gülürlər.) Görərsiz, bütün avadanlığı dəyişəcəm, xalça da alacağam.

EDDİ - Sonra da köçərsən buradan.

KETRİN - Yox, Eddi.

EDDİ - (gülümsəyərək) Necə yəni yox? Dünyanın işi belədir. Əvvəl-əvvəl bazar günləri bizə baş çəkəcəksən, sonra ayda bir dəfə, sonra da ancaq Yeni İlimizi təbrik eləməyə gələcəksən.

KETRİN - (Əmisinin əlindən tutub sanki, fikriylə razılaşmayaraq.) Yox, elə demə.

EDDİ - (Əzab dolu təbəssümlə) Ancaq and verirəm sənə heç kəsə etibar eləmə. Sənin əntəqə xalan var, di gəl ki, o qədər necib insandır ki, sənə pisliliyi öyrətməyib. Ancaq mənə inan.

BİATRİS - Necə varsan, elə də qal, Ketii, ona qulaq asma.

EDDİ - (Birdən qəzəblənib, Biatrisə) Ömrü boyu evdə oturmusan, hardan biləsən. Bir gün də olsun işləməmişən.

BİATRİS - O, adamları sevir. Məgər bu, yaxşı deyil?

EDDİ - Qətiyyə, çünki adamların hamısı adam deyil. Qız işə gedəcək, əgər orada özündən müğayit olmasa, o çilingərlər onu dilim-dilim doğrayıb çeynəyrlər. (Ketrinə) Sən mənə qulaq as, Ketii, adamlara etibar eləmə, sonrakı peşmançılıq fayda verməz. (Bu yerdə Eddi öz sözünü kəsir və naharına başlayır, qadınlar həmçinin ona qoşulurlar)

KETRİN - Birinci növbədə xalça alacağam. Hə, Bi?

BİATRİS - Necə istəyirsən. (Eddiyə) Səhərdən burnuma qəhvə iyi dəyir, xeyir ola?

EDDİ - Düz bilmisən, Braziliya gəmisidir.

KETRİN - Mən də hiss elədim. Məhəlləni iy bürüyüb.

EDDİ - Yükvuranın da bayramı olmalıdır ya yox? Elə gəmilərdə razıyam sutkada iyirmi saat işləyəm. İllah ki, gəminin aşağısına düşəndə adam onun ətrindən meyxos olur. Sabah kisənin birini yırtacaq, səninçün gətirərəm.

BİATRİS - Amma, sən Allah, gör içində hörümçək olmasın. (Ketrinə) Keçən dəfə bir səbət qəhvə gətirmişdi, içindən bu boyda hörümçək çıxmışdı. Az qalmışdı ki, qorxudan ürəyim partlasın.

EDDİ - Pah atonnan. Sən hələ görməmişən banan içindən nələr çıxır.

BİATRİS - Tüklərim biz-biz oldu.

EDDİ - Elə hörümçəklər olub ki, maşını qucağına ala bilərdi.

BİATRİS - (qulaqlarını tutur) Bəsdir, qurtar bu söhbəti.

EDDİ - (gülür, cibindən saatını çıxarır) "Hörümçək" sözünü kim ortalığa saldı?

BİATRİS - Çəşdim, bağışlayın, üzr istəyirəm. Ancaq xahiş edirəm o zəhirmarı birdə evə gətirməyəsən. Saat neçə oldu?

EDDİ - Doqquza on beş dəqiqə işləyib. (Saatını təzədən cibinə qoyur. Onlar bir müddət səssiz-səmirsiz nahar edirlər).

KETRİN - Toni onları saat onda gətirəcək?

EDDİ - Hə, təxminən. (nahar davam edir)

KETRİN - Eddi, birdən kimsə soruşdu ki, bunlar burada yaşayır ya yox. (Eddi ona elə baxır, elə bil Ketrin artıq hamıya car çəkib. Ketrin, özünü müdafiə etmək məqsədilə) Deyirəm, əgər soruşsalar.

EDDİ - Qəşəng qız, görürəm, biz səninlə yola gedə bilməyəcəyik, axı.

KETRİN - Mən bəyəm nə dedim ki? Yox, mən dedim ki... adamlar onsuz da onların gəlib-getdiyini görəcek.

EDDİ - Cəhənəmmə görsünlər. Bunun nə sənə, nə də mənə dəxli yoxdur. Bu, sənə də aiddir, Bi. Sən də heç nə görməmişən, heç nədən də xəbərin yoxdur.

BİATRİS - Bu nə sözdür? Bilmirəm məgər?

EDDİ - Bilmirsən. Sən əminsən ki, bu barədə kiməsə pıçıldasan, heç bir şey olmaz. Qulağınızda sırğa edib asın, bir də təkrar eləməyim, çünki məni təzədən hirsələndirirsiniz. İkiniz də, kim olursa olsun bizə gəlib, onları yerdə yatmış görsə, siz onların kim olduğunu, burada nə ilə məşğul olduqları barədə bir kəlmə də deməməlisiz.

BİATRİS - Onsuz da anam xəbər tutacaq.

EDDİ - Tutur, tutsun, ancaq mən istəmirəm ki, o, bunu səndən eşitsin. Birləşmiş Ştatların hökumətilə zarafat eləyirsiniz? İmmiqrasiya İdarəsini oyuncaq bilmisiniz? Əgər haradasa söz qaçırsan, demək, xəbərin varmış, sussan - demək, yoxmuş.

KETRİN - Sən haqlısan, Eddi, amma...

EDDİ - Dəxli yoxdur. Siz heç nə bilmirsiniz. Hər yerdə casusla doludur. Onlara hər həftə maaş verirlər. Özüdə ki, heç kəs onların kim olduğunu bilmir. Bəlkə də, o, sənın ən yaxşı adamındır. Eşidirsiniz? (Biatrisə) Yadından çıxıb, Vinni Bolzanonun başına nə oyun gətirmişdilər?

BİATRİS - Əlbəttə, yadımdadır. Allah, sən özün bizi saxla.

EDDİ - Danış buna Vinni barədə. (Ketrinə) Elə bilirsən boş-boşuna sizi qorxuduram? (Biatrisə) Nə durmusan, danış da. (Ketrinə) Sən onda körpə idin. Qonşumuzun oğlu var idi. Gərək ki, on altı yaşında idi...

BİATRİS - Nə danışırısan, on dördədən çox olmazdı. Əmisi onların evində gizlin qalırdı, o isə İmmiqrasiya idarəsinə xəbər vermişdi.

KETRİN - Uşaq?

BİATRİS - Doğmaca əmisini satmışdı.

KETRİN - Onun başı xarab idi, nədir?

EDDİ - Başına elə oyun açdılar ki, az qala doğrudan da xarab olmuşdu.

BİATRİS - E-eh, dəhşət idi. Onun beş qardaşı bir də yaşlı atası var idi. Onlar oğlanı mətbəxdə yaxalayıb, ayaqlarından tutdular, sonra da üçüncü mərtəbədən aşağı sürütdülər - aman Allah. Başı əzilmiş pomidor kimi idi. Sonra da küçədə atası da, qardaşları da üzünə tüpürüdürlər. Bir ağlaşma var idi ki, gəl görəsən.

KETRİN - Dəhşət, bəs sonra o, nə oldu?

BİATRİS - Deyəsən, buradan köçdü. (Eddiyə) O vaxtdan gözümə dəyməyib. Onu görməmişən?

EDDİ - (ayağa qalxır, saati cibindən çıxarır) Onu? O cür əclafılıqdan sonra onu bir də çətin görək. Bunun üçün üz lazımdır. (Ketrinə) Yadından çıxarma, bala, milyonunu oğurlasalar, qaytara bilərsən, amma ağzından çıxan sözü - heç vaxt. (Gərnəşir)

KETRİN - And içirəm, heç kəslə bu barədə kəlmə də kəsmərəm.

EDDİ - Sabah yağış yağacaq. Gəminin üstü sabun kimi olacaq. Bəlkə onlara yeməyə bir şey hazırlayarsan, bir azdan gələcəklər.

BİATRİS - Balığım var, ancaq qorxuram, bişirərəm, onlar isə tox gəlsinlər. Ac olsalar, beş dəqiqəyə onlarçun bişirərəm.

KETRİN - Bəs gəmi yola düşəndən sonra orada tapılmasalar nə olacaq, Eddi? Kapitan həyacan qaldırmaz?

EDDİ - (cib bıçağı ilə alma soyur) Uşaqsan? Kapitan çoxdan öz payını alıb.

KETRİN - Kapitan da?

EDDİ - Kapitan olanda nolar, məgər o, yaşamaq istəmir? Bir pay kapitana düşür, bir az köməkçilərinin birinə, bir az İtaliyada sənəd düzəldən gədəyə, burada Toniyə də haqqını verməlisən...

BİATRİS - Kaş burada özlərinə iş tapaydılar, daha heç nə istəmirəm.

EDDİ - Bu barədə arxayın ola bilərsən. Sindikat onlarçun iş tapar. Borclarını çıxmayanacan, hər gün işləyəcəklər, haqq-hesabı çürüdən kimi, bizim günümüzə düşəcəklər.

BİATRİS - Eybi yoxdur, onsuz da oradakından yaxşı dolanarlar.

EDDİ - Sözsüz. Yaxşı, deməli, sən gələn həftədən işə başlamaq istəyirsən, hə, madonna?

KETRİN - (tərəddüdlə) Fikrim var.

EDDİ - Hə-ə... (pauza) Yaxşı... Uğur olsun. Mən ancaq sənın xeyrinçün çalışıram. Sən bunu bilirsən, bala.

KETRİN - (ayağa qalxır, çalışır gülsün) Elə danışırısan, guya mən dünyanın axırına gedirəm.

EDDİ - Bilirəm. Yəqin mən nahaq yerə yaddan çıxarmışam.

KETRİN - (gülümsəyərək) Nəyi?

EDDİ - Mən fikirləşməmişəm ki, sən bir vaxt böyüyəcəksən. (Özü öz səfehliyinə gülür, və köynəyin döş cibində nə isə axtararaq) Siqaretimi, deyəsən, pencəyimdə qoymuşam. (O, cəld yataq otağına tərəf addım atır.)

KETRİN - Otur. Mən gətirərəm.

(Qız qaçır yataq otağına. Kiçik sükut yaranır. Eddi bayaqdan ona baxmayan Biatrisə tərəf dönür.)

EDDİ - Axır vaxtlar mənə tərs-tərs baxırsan, xeyir ola?

BİATRİS - Mənəm tərs? (Ayağa qalxır, qab-qacağı yığır, birdən üzünü Eddiyə çevirir) Sən özün tərs olmusan. (Üzünü ondan çevirir, mətbəxə gedir. Bu vaxt yataq otağından siqar və kibrit əlində Ketrin görsənir)

KETRİN - Tapdım. Ver özüm yandırım. (Kibrit çöpünü yandırır. Eddi siqarını tüstüləndirir. Ketrin asta səslə) Məndən arxayın ol, Eddi, yaxşı?

EDDİ - Barmağın yanar. (Qız çöpü yelləyib, söndürür) Xalana kömək eləsən, yaxşıdır.

KETRİN - (Masanın üstünü təmiz görür, peşiman halda) Ay aman. (Mətbəxə tərəf atılır və səhnədən çıxandan sonra) Qabları mən yuyaram.

(Eddi, tək-tənha qalıb, bir müddət mətbəxə tərəf baxır. Sonra cibindən saatını çıxarır, vaxtı öyrənib, təzədən yerinə qoyur, sonra keçib, kresloya əyləşir və ağzından buraxdığı tüstüyə nəzər yetirir.)

İşıqlar sönür, sonra səhnə önündə dayanmış ALFYERİ görsənir.

ALFYERİ - Bu ağır və yeknəsəq həyatda o, özünü layiqincə aparırdı. Heç vaxt işdən boyun qaçırmırdı, əlbəttə ki, iş olanda. Qazandığını evinə gətirərdi - vəssalam; bütün həyatı elə bundan ibarət idi. Həmin axşam saat ona yaxın qonaqlar haradasa nahar eləyəndən sonra, gəlib Eddigilə çatdılar.

(İşıqlar Alfyerinin üstündən küçəyə keçirilir. Küçədə Toni, arxasınca da Marko və Rodolfo görsənirlər. Hər ikisinin əlində çanta var. Toni ayaq saxlayır, binaya işarə edir.)

MARKO - Çox sağ olun.

TONİ - Bundan etibarən öz ixtiyarınızdasınız. Özünüzdən müğayit olun, əsas budur. Birinci mərtəbədir.

MARKO - Çox sağ olun.

TONİ - Sabah limanda görüşərik. İşə başlarsız. (Marko baş əyir. Toni yolunu davam edir, səhnədən gedir.)

RODOLFO - Bu ev Amerikada gəldiyimiz birinci ev olacaq. Gözlərimə inanmıram. Xalaqızı da yazmışdı ki, kasıb dolanırlar.

MARKO - Tss. Gedək.

(Onlar qapıya yaxınlaşırlar. Marko qapını döyür. Otaqda işıq gurlaşır. Eddi ayağa qalxır, gedib, qapını açır. Marko və Rodolfo kepkalarını çıxarıb, mənzilə daxil olurlar. Biatris və Ketrin mətbəxdən otağa gəlirlər. Küçənin işıqları zəifləyir.)

EDDİ - Sizsiz Marko?

MARKO - Mənəm.

EDDİ - Keçin içəri. (Markonun əlini sıxır)

BİATRİS - Çantalarınızı bura qoyun.

MARKO - (baş əyir, qadınları diqqətlə süzür və nəhayət, Biatrisə) Mənəm xalam qızı sizsiz? (Biatris baş əyir, Marko onun əlindən öpür.)

BİATRİS - (əli ilə öz sinəsinə toxunaraq) Biatris. Bu isə mənim ərimdir, Eddi. (Hamı bir-birinə baş əyir) Ketrin, bacım Nensinin qızı. (Qardaşlar baş əyir)

MARKO - (Rodolfonu təqdim edir) Mənim qardaşımdır, Rodolfo. (Rodolfo baş əyir. Marko özünü gərgin hiss edir, Eddiyə yaxınlaşır.) Mən sizə indidən deməliyəm, Eddi: biz sizi narahat eləsək, deyın, elə həmin günü buradan köçüb gedək.

EDDİ - Bu nə sözdür. (Markonun çantasını götürür)

MARKO - Görürəm, mənziliniz o qədər də böyük deyil, ancaq yəqin ki, tezliklə özümüdə ev tapa bilərik.

EDDİ - Xoş gəlmisiniz, Marko. Qalmağa yerimiz çoxdur. Ketii, bəlkə yemək gətirəsən, hə? (Çantaları yataq otağına aparır.)

KETRİN - Buyurun, burada əyləşin. Bu saat sizə şorba gətirərəm.

MARKO - Biz gəmidə yemişik. Çox sağ olun. (Yataq otağında yubanan Eddiyə) Çox sağ olun.

BİATRİS - Bir fincan qəhvə için. Hamımız oturub, bir yerdə içərik. Di, əyləşin.

(Marko və Rodolfo masa arxasında əyləşirlər)

KETRİN - (Təəcüblə) Necə olub ki, onun saçı qarıdır, sizinki isə, sarışın?
RODOLFO - (Gülüşünü zorla saxlayaraq) Bilmirəm. Deyirlər, guya min il bundan əvvəl danimarkalılar Siciliyanı zəbt etmişdilər. (Biatris Rodolfonu öpür, hamı gülür. Bu vaxt Eddi yataq otağından qayıdır.)
KETRİN - (Biatrisə) Nə göyçək oğlandır!
EDDİ - (onun sözlərini eşidib) Orada heç nə qaynamaz ki?
KETRİN - (Tutulur) Gətirirəm. (Mətbəxə keçir)
EDDİ - (Yellənən kreslosuna əyləşir) Səfəriniz necə keçdi?
MARKO - Okean həmişə şıltaqdır. Amma biz də anadan gəlmə dənizçiyik.
EDDİ - Evimizi rahat tapdıq?
MARKO - Bəli. Bir cavan oğlan bizi burayacan ötürdü. Çox nəzakətli oğlandır.
RODOLFO - Bizə dedi ki, səhərdən işə başlayırıq. Görəsən, etibarlı adamdır?
EDDİ - (gülür) Yox. Amma onlara borclu qalanacan, işiniz başdan açacaq. (Markoya) İtaliyada heç limanda işləmişən?
MARKO - Limanda? Xeyr, işləməmişəm.
RODOLFO - (doğma şəhərinin kiçikliyinə gülümsəyərək) Liman var ki, işləyək? Balaca çimərlikdir, bir də ovuc boyda qayıqlar.
BİATRİS - Bəs nə işlə məşğul olmuşuz?
MARKO - (Çiyinlərini çəkər, bir qədər sıxılaraq) Nə iş oldu görmüşük. Bizimçün fərqi yox idi.
RODOLFO - Ev tikiləndə, ya da körpü təmir olunanda Marko bəna olur, mən isə onunçun sement qarışdırıram. (Gülür) Lazım gələndə taxıl biçimində çöllərdəydik... hər işdən yapışırdıq.
EDDİ - Həyat oralarda əvvəlki kimi ağırdır, eləmi?
MARKO - Ağırdır, bəli.
RODOLFO - (Yenə gülür) Ağır da sözdür? Səhərdən axşamacan quşlar kimi meydandakı fəvvarənin qırağında oturub, onun şırşırına qulaq asırıq. Hamı gözləyir ki, qatar nə vaxt gələcək.
BİATRİS - Qatarda nə var ki?
RODOLFO - Heç nə. Çox sənişin düşsə, bir də ki, bəxtin gətirsə, faytonu başyuxarı itələyib, bir neçə lirə qazanırsan.
(Ketrin mətbəxdən qayıdır, dayanıb, ona qulaq asır.)
BİATRİS - Faytonu?
RODOLFO - Hə də. (qəh-qəhəylə) Bizim şəhərciyimizin faytonu. Atların bir dərisi qalıb, bir də sümüyü. Ona görə də sənişin çox olanda biz faytonu başyuxarı, otelə qədər özümüz itələyirik. (Gülə-gülə) Atlar isə elə belə, gözəllik üçündür.
KETRİN - Neyçün sizdə taksi yoxdur?
RODOLFO - Biri var. Onu da itələyirik. (Hamı gülür) Bizdə hər şey itələnməlidir.
BİATRİS - (Eddiyə) Təsəvvür eləyirsən?
EDDİ - (Markoya) Sizin fikriniz nədir? Burada, bu ölkədə lövbər salacaqsız, ya geri qayıdacaqsız?
MARKO - (başə düşmür) Necə yəni geri?
EDDİ - Axı, siz evlisiniz, elə deyil?
MARKO - Elədir. Üç uşağım var.
BİATRİS - Üç? Mən birini bilirdim.
MARKO - Xeyr. İndi üç nəfərdir. Dörd yaşında, beş yaşında, altı yaşında.
BİATRİS - Belə de. Yəqin sizinçün çox darıxacaqlar.
MARKO - Başqa çarəm yox idi. Böyüyümün ciyərləri xəstədir. Arvad da ki... özü yemir ki, uşaqlar doyunca yesin. Mən sizi aldatmıram. Orada qalsaydım, uşaqlarım heç vaxt böyüməzdilər. Onların yedikləri yalnız günəş şüalarıdır.
BİATRİS - Pervərdigara. Burada çox qalacaqsız?
MARKO - İcazə versəydiniz, biz bir ara...
EDDİ - O, evi demir, Amerikanı soruşur.
MARKO - Hə-ə□ Yəqin beş-altı il. Mənə elə gəlir.
RODOLFO - (Gülümsəyir) O, arvadından arxayındır.

BİATRİS - Bəlkə tezliklə çoxlu pul qazandıңыз, onda evinizə lap tez qayıda bilərsiz.

MARKO - Görək. Bilmirəm. (Eddiyə) Elə başa düşürəm ki, buralarda da vəziyyət o qədər yaxşı deyil.

EDDİ - Eh, siz işsizliyin dərini çəkməyəcəksiniz, hər halda borcunuz qalana qədər. Ondan sonra çətin olacaq, arxayın ola bilərsiz. Amma necə də olsa yenə İtaliyadakından çox qazanacaqsınız.

RODOLFO - Nə qədər? Bizə cürbəcür rəqəmlər deyiblər. Burada adam nə qədər qazana bilər? Biz işdən qorxmuruq, lazım olsa gecə-gündüz...

(Marko əlini qaldırıb, onun sözünü kəsir)

EDDİ - (Getdikcə ancaq Markoya müraciət edir) İl ərzində təxminən... demək çətinidir, bilirsinizmi. Bəzən heç iş olmur, həftələrlə gəmilər gəlmir...

Marko - (Təəssüflə) Həftələrlə?

EDDİ - Amma mənə elə gəlir ki, orta hesabla həftədə otuz-a-qırxa çata bilər.

MARKO - (Ayağa qalxır, Eddiyə yaxın gəlir) Dollar?

EDDİ - Əlbəttə, dollar.

MARKO - (Əlini Rodolfun çiyinə qoyur və onlar sevinclə gülürlər) Biz burada bir-iki ay qala bilsəydik, Biatris...

BİATRİS - Marko, bizimçün xoşdur...

MARKO - Çünki burada qalsam, özümkilərə bir az artıq göndərə bilərdim.

BİATRİS - Nə qədər istəsəniz, qalın, yerimiz boldur.

MARKO - (Gözləri yaşla dolur) Arvadıma... (Eddiyə) arvadıma... istəyirəm indi heç olmasa iyirmi dollar göndərəm.

EDDİ - Gələn həftənin başında pul alan kimi bir az göndərərsiz.

MARKO - (Az qalır ki, ağlasın) Eduardo... (o, Eddiyə yaxınlaşıb, əlini ona uzadır.)

EDDİ - Çoxsağol-zad lazım deyil. Bir də axı, məndən nə gedir? (Ketrinə) Nə oldu sənə qəhvən?

KETRİN - Qoymuşam dəmə. (Rodolfoya) Siz də evlisiz? Deyəsən, subaysız?

RODOLFO - Oh, əlbəttə, subayam.

BİATRİS - Bəyəm sənə deməmişəm...

KETRİN - Yox də, dedim ki, birdən bu yaxınlarda evlənib.

RODOLFO - Evlənməyə pulum yoxdur. Qəşəng oğlanam, amma cibim boşdur.

KETRİN - (Biatrisə) Əsl blondindir.

BİATRİS - (Rodolfoya) Sən də, yəqin qalmaq istəyirsən, hə? Özü də ki, həmişəlik?

RODOLFO - Mən? Əlbəttə, həmişəlik. Mən amerikalı olmaq istəyirəm. Varlanıb, İtaliyaya qayıdacağam, orda da özümə motosikl alacağam. (Gülümsəyir)

KETRİN - Motosikl?

RODOLFO - İtaliyada əgər motosiklin varsa, heç vaxt ac qalmazsan.

BİATRİS - Gedim, görün hazırdırımı? (Mətbəxə keçir)

EDDİ - Motosikl nəyinə lazımdır?

MARKO - Arzular, arzular.

RODOLFO - (Markoya) Arzu niyə? (Eddiyə) Tapşırıqlarçun. Oteldə qalan varlılara həmişə tapşırıq göndərməkçün adam lazım olur. Özü də ki, tez çatdırmaqdan başqa gərək hay-küyü də çox olsun. Otelin həyatında mavi rəngli motosikl duran kimi, mənə o qədər tapşırıq verəcəklər ki, gəl görəsən.

MARKO - Adamın arvadı olmayanda, arzusu da çox olur.

EDDİ - Neyçün bu tapşırıqları piyada ya trolleybusla çatdırmaq olmaz?

(Biatris əlində miz daxil olur)

RODOLFO - Yox, nə danışırırsınız, mütləq motosikl lazımdır. Kimsə bahalı otelə gəlib, deyir ki, mən kuryerəm. Bu adam kimdir? Piyadadırsa, o, səssiz-küysüz yox olur. Bəlkə heç qayıtmadı, bəlkə heç tapşırığı da çatdırmadı. Amma motosikl varsa, deməli, bu, sanballı adamdır, bu, yoxa çıxma bilməz. Eləsinə tapşırığı etibar eləmək olar. (Biatrisə fincanları masanın üstünə düzməyə kömək eləyir) Bundan başqa, mən hələ müğənniyəm də.

EDDİ - Doğruçu müğənni?

RODOLFO - Əlbəttə. Keçən il günlərin birində Andreola xəstələndi. Otelin həyatında verilən konsertdə mən onu əvəz elədim. Üç ariya oxudum, bir dənə də səhvim olmadı. Orada əyləşənlər mənə

---

min lirəlik kağız pul atırdılar. Hər yer pul idi, elə bil bankda tufan qopmuşdu. Aləm idi. O pul bizə yarım il bəs elədi. Düz demirəm, Marko?

MARKO - (Tərəddüdlə) İki ay.

(Eddi qəh-qəhə çəkir)

BIATRİS - Bəs niyə orada qalıb, işləmədin?

RODOLFO - Andreola sabahısı gün sağaldı. Güclü baritondur. Çox güclü.

(Biatris gülür)

MARKO - (Təəssüflə, Biatrisə) Rodolfo çox ucadan oxuyurdu.

RODOLFO - Ucadan niyə?

MARKO - Çünki ucadan idi. Oteldə qalanların hamısı ingilislər idi. Onlar isə çığır-bağır xoşlamırlar.

RODOLFO - (Ketrinə) Heç biri də deməmişdi ki, mən çığırırım.

MARKO - Mən deyirəm. Çığırırydın, vəssalam. (Biatrisə) Oxumağa başlayan kimi gördüm ki, zilə qalxıb. Adamın lap qulağı batırdı.

RODOLFO - Onda niyə mənim başıma o qədər pul səpələdilər?

MARKO - Cəsarətinə görə. İngilislər cəsarəti qiymətləndirməyi bacarırlar.

RODOLFO - (Markodan başqa, hamıya) Vallah, indiyəcən bir nəfər də deməyib ki, mən çığırırdım.

KETRİN - Heç caz musiqisini eşitmisən?

RODOLFO - Bəs necə. Oxuya da bilərəm.

KETRİN - (Qalxır) Siz caz oxuya bilirsiniz?

RODOLFO - Eh, mən Neapolitan mahnıları, caz, bel kanto... "Kağız kuklanı" oxuya bilirəm.

"Kağız kukla" xoşunuza gəlir?

KETRİN - Oh, ölürəm o mahnı üçün. Oxuyun, görək. (Rodolfo əvvəlcə Markoya baxır, ondan razılıq işarəsi alıb, yüksək səslə mahnı oxumağa başlayır. Eddi mahnı bitməmiş ayağa qalxır, var-gəl eləyir)

EDDİ - Ey, oğlan...ehey, saxla bir dəqiqə...

KETRİN - (Heyran olub) Qoy axıracan oxusun, aləm oxuyur. (Biatrisə) Qiyamət oğlandır. Qiyamətdir, Rodolfo.

EDDİ - Bura bax, oğlan, bəlkə istəyirsən səni burada tutsunlar?

MARKO - (Ayağa qalxır) Yox, yox.

EDDİ - (Qonşuluqdakı binalara işarə edərək) Bu məhəllədə indiyəcən oxuyan-filan olmayıb. Birdən-birə evimizdə müğənni peyda olub. Başa düşürsən nə demək istəyirəm?

MARKO - Bəli, bəli. Saxla, Rodolfo.

EDDİ - (Qızarır) Onların hər yerdə adamı var, Marko. Başa düşürsünüz?

MARKO - Əlbəttə. O, daha oxumaz. (Rodolfoya) Bir də oxumayasan.

(Rodolfo baş əyir)

EDDİ - (Özünü zorla ələ alıb, hətta gülümsəyərək, Ketrinə) Xeyir ola, Qreta Qarbo kimi hündür daban çəkmə geymisən?

KETRİN - Mən elə bilirdim, bu gün...

EDDİ - Get çəkməni dəyiş, zəhmət olmasa. Tez ol. (Ketrin yataq otağına keçir) Hamı aktrisa olmaq istəyir.

RODOLFO - (Bu xəbər onu çox sevindirir) Elə İtaliyada da qızların hamısı□

(Ketrin qayıdıb, masnın arxasında əyləşir.)

EDDİ - (Rodolfonu başdan ayağa şübhə ilə süzüb) Hamısı, hə?

RODOLFO - Əlbəttə. (Gülür, Ketrinə işarə edərək) Xüsusilə, bu cür gözəl qızlar.

KETRİN - (Ona qənd təklif eləyərək) Siz şirin içirsiniz?

RODOLFO - Şirin? Bəs necə? Ölürəm şirni üçün.

(Eddi səhnənin dərinliyində dayanıb, Ketrinin Rodolfonun fincanına necə qənd salmasını izləyir, üzündə narazılıq ifadəsi yaranır. Sonra işıqlar zəifləyir)

İşıqda ALFYERİ görünür.

ALFYERİ - Kimin xəbəri var öz əcəmindən? Bu fikir Eddi Karbonenin heç ağına da gəlmirdi. İnsan işləyir, övlad böyüdür, yeyib-içir, keqli oynayır, qocalır, sonra da ölür.

Bizim əhvalatda isə bir neçə həftə keçəndən sonra Eddini gözləyən əcəl lap yaxında gəlib dayanmışdı, və ondan yaxa qurtarmaq mümkün deyildi.

(Alfyeridən kənardə işiq yanır)

(Eddi bayır qapısının ağzında dayanıb. Küçədə Biatris görünür. O, Eddini görüb, gülümsəyir. Eddi uzaqları seyr edir. Biatris pillələri qalxanda, Eddi dinlənir.)

EDDİ - Doqquza işləyib.

BİATRİS - "Paramaunt" kinoteatrında həmişə uzadılmış proqram göstərilər.

EDDİ - Bruklində baxmadıqları film qalmayıb. O oğlan işdən gələn kimi gərək evdə oturub, burnunu bayıra çıxartmayaydı. Bu isə əksinə hər yerdə özünü nümayiş etdirir, camaatın gözüne soxur.

BİATRİS - Onun öz işidir, sən niyə onun qayğısını çəkirsən? Tutsalar, onu tutacaqlar, vəssalam. Gəl evə.

EDDİ - Yaxşı, bəs stenoqrafiya nə oldu? Qızı daha yazıb eləyən görmürəm.

BİATRİS - Yazar. Eddi, görmürsən necə sevinir.

EDDİ - Bir söz deyib sənə?

BİATRİS - (Ona yaxınlaşaraq) Sənə nə olub? Qəşəng oğlandır, ondan nə istəyirsən?

EDDİ - Odur qəşəng? Ona baxanda ürəyim bulanır.

BİATRİS - (Gülümsəyir) Hə, de gəlsin, onu qısqanırsan, vəssalam.

EDDİ - Onu? Çox sağ ol. Məndən çox yüksək fikirdəsən.

BİATRİS - Səni başa düşürəm. Onun nəyini bəyənmişən?

EDDİ - Deməli, sən onu artıq bəyənmişən? Qızın əri o olacaq?

BİATRİS - Neyçün də olmasın? Pis oğlan deyil ki, işgüzarlıdır, xoşsifətdir.

EDDİ - İşdə mahnı oxuyur, xəbərin var?

BİATRİS - Necə yəni mahnı oxuyur?

EDDİ - Oxumağın necəsi olmur ki, gəmidəyik, işləyirik özümüz üçün, bir də görürsən ki, cəh-cəh vurur. Mahnının axırına çatmayanacan ağzını yummaz. Özü də ki, hərəkətlə-filanla. Bilirsən, ona nə ad veriblər? "Kağız kukla" deyirlər ona. Giclərə oxşayır. O, limana gələn kimi bir tamaşa başlanır ki, gəl görəsən.

BİATRİS - Eh, o, hələ uşaqdır, özünü necə aparmağı hələ öyrənməyib.

EDDİ - Saçları da ki, sapsarı, elə bil kilsədə xorda oxuyandı ya nədir?

BİATRİS - Blondindir də, saçının rəngi belədir.

EDDİ - Görəsən öz saçıdır?

BİATRİS - Sənin başına hava gəlib, nədir? (Onu özünə tərəf çevirmək istəyir)

EDDİ - (Ona baxmaqdan çəkinir) Mənim başım yerindədir. Zəhləm gedir ondan, vəssalam.

BİATRİS - Guya ömründə sarışın oğlan görməmişən. Ağca Balsonu demirsən?

EDDİ - (Sevincək) Elə iş də orasındadır ki, Balso mahnı oxumur, gəmidə belə oyunlar çıxartmır.

BİATRİS - Nə bilirsən, bəlkə İtaliyada belə adətdir.

EDDİ - Onda qardaşı niyə oxumur? Marko özünü adam kimi aparır, heç kəs də ona lağ eləmir. (O, Biatrisdən aralanır, dayanır. Biatris başa düşür ki, o, hansısa qərara gəlib) Doğrusunu deyim, mən təəccüb edirəm ki, bütün bunları sənə deməliyəm. Doğrudan, Bi, çox təəccüblüdür.

BİATRİS - Bura bax, sən heç nəyə qarışma, ha.

EDDİ - Qarışmaram, ancaq kənardə bekar duran da deyiləm. Mən onu bu gicbəsərdən ötrü böyütməmişəm. Vallah, Bi, sənə təəccüb edirəm. Bayaqdan oturub, səni gözləyirəm ki, deyəm ayıq olasan, sən isə artıq hər şeylə razılaşmışsan.

BİATRİS - Xeyr, bəzi şeylər məni qane eləmir.

EDDİ - Doğrudan?

BİATRİS - Doğrudan. Mənim dərdim başqadır.

EDDİ - Belə de. (O daha əsəbi deyil)

BİATRİS - Bəli, bəli, Bəlkə istəyirsən, deyim nədir?

EDDİ - (Təslim olaraq) Nə bilim. Deyirsən, de.

BİATRİS - Eddi, mən nə vaxt yenə sənə arvadın olacağam?

EDDİ - Nasazam. Onlar bizə gələni bir təhər olmuşam.

BİATRİS - Üç aydır ki, nasazsan. Onlar isə iki həftədir ki, gəliblər. Üç aydır, Eddi.
EDDİ - Nə isə, Bi. Bu barədə danışmaq istəmirəm.
BİATRİS - Nə olub, Eddi, mən daha xoşuna gəlmirəm hə?
EDDİ - Bunun işə nə dəxli? Dedim ki, naxoşlamışam, vəssalam.
BİATRİS - Yox, açığı de, bəlkə mən nəyisə düzgün eləmirəm? De, görüm.
EDDİ - (Pauza. O, əvvəl deməyə söz axtarır, sonra isə) Bacarmıram. Belə şeylərdən danışa bilmirəm.
BİATRİS - Burada çətin nə var ki. De, səni nə...
EDDİ - Mənim deməyə sözüm yoxdur.
(Biatris bir anlığa yerində donur, Eddi baxışını kənara çəkir, nəhayət, Biatris dönür ki, evə tərəf getsin)
EDDİ - Mən düzələcəyəm, Bi. Ancaq məni dinc burax, yaxşı? Qızdan nigaranam.
BİATRİS - Qızın bir azdan on səkkiz yaşı olacaq. Vaxtı gəlib çatıb.
EDDİ - Bi, axı, Rodolfo onu barmağına dolayır.
BİATRİS - Çox gözəl, özü bilər. Bəlkə qırx yaşınacan onun üstündə əsəcəksən? Eddi, mən istəyirəm ki, buna son qoyasan, eşidirsən? Bu, mənim heç xoşuma gəlmir. İndisə keç evə.
EDDİ - İstəyirəm bir az hava alım. Tez qayıdaram.
BİATRİS - Sən küçədə durdun ya durmadın, onlar onsuz da tez qayıdan deyillər. Yaxşı iş görmürsən, Eddi.
EDDİ - Dedim ki, indi qayıdaram. Di get. (Ondan aralanır)
(Biatris evə daxil olur. Eddi küçənin o biri tərəfindən gələn Luis və Maykı görüb, məhəccərin üstündə əyləşir.)
LUIŞ - Gedək bizimlə keqli oynayaq.
EDDİ - Yaman yorulmuşam. Bir azdan yıxılıb yatacağam.
LUIŞ - Dənizçilərin necədir?
EDDİ - Əla.
LUIŞ - Mən ki, elə görürəm, səhərdən axşamacan külüng vururlar.
EDDİ - Elədir, işləri pis getmir.
MAYK - Biz də gərək belə eləyək, əvvəlcə bu ölkədən köçək, sonra da qeyri-qanuni yolla qayıdaq, onda bir gün də işsiz qalmarıq.
EDDİ - Sən zarafat elə.
LUIŞ - Vallah düz deyirəm. İnanmırsan?
EDDİ - İnanıram.
LUIŞ - (Eddiyə üz bəzəyindəki məhəccərə əyləşir) Ancaq zarafatsız, Eddi, nə savab iş görmüsən.
EDDİ - Əşi, onların mənə nə əziyyəti, nə zərəri.
MAYK - Böyüyü lap öküz kimidir. O gün gördüm necə qəhvə kisələrini daşıyırdı. İmkan versəydilər, təkbaşına gəmini ağzınacan doldurardı.
EDDİ - Hə, güclüdür, zalımoğlu. Bunların atası lap yekəpər idi, div boyda.
LUIŞ - Deyirəm, axı. Qul kimi işləyir.
MAYK - (hırıldayır) Amma qardaşı... (Eddi gözlərini ona zilləyir) Yaman zarafatçıdır. (Luis qaqqıldayır)
EDDİ - (Söz tapa bilmir) Elədir, şitlənir də...
MAYK - (Onu gülmək tutur) Niyə ki, şit-zad deyil. Hər şeyə mız qoyur, başa düşürsən? O gələn kimi, camaat qırılıb gülməkdən. (Luis də gülməyə başlayır)
EDDİ - (Narahatdır, zorla gülümsəyərək) Hə, elədir... it oynanadandır.
MAYK - (Uğunub gedir) Mən də onu deyirəm də, təsəvvür eləyirsən, daha şey qalmır ki, ona bir mız qoymasın.
EDDİ - Bilirəm, əşi hələ uşaqdır. O hələ... onun hələ nə yaşı var ki?
MAYK - (Luislə gülməkdən ölürlər) Bilirəm. Ona baxan kimi adamın eyni açılır. (Luis qəh-qəhə çəkir) Keçən həftə bir gün onunla Mur-Makkormak gəmisində işlədim, vallah, hamı gülməkdən qırılıb gədirdi. (Luislə uğunub gedirlər)

EDDİ - Neyçün? Neyləyirdi bəyəm?

MAYK - Nə bilim... Atmaca atırdı, vəssalam. Sonra adam heç yadına sala bilmir ki, nəyə gülürdü, başa düşürsən? Sözü elə oynadır ki, hərdən bir baxışı kifayətdir, gülmək tutur səni.

EDDİ - Aydındır. (Qaşqabaqlı) İt oynadandır.

MAYK - (Gülməkdən partlayır) Vallah, elədir.

LUİS - (Qalxır) Yaxşı, di salamat qal, Eddi.

EDDİ - Hər şey düzələr.

LUİS - Əlbəttə, hələlik.

MAYK - Keqli oynamaq həvəsinə düşsən, bizi Flətbuş Avenüdə taparsan.

(Onlar gülə-gülə gedirlər və səhnənin qırağında Rodolfo və Ketrinlə rastlaşırlar. Rodolfoyu görüb, qəhqəhəylə gülürlər. Rodolfo gülüşün səbəbini anlamır, lakin onlara qoşulur. Luis və Mayk səhnədən çıxanda, Eddi evinə tərəf yönəlir. Ketrin onu qarının ağzında saxlayır)

KETRİN - Ehey, Eddi. Bir əntiqə filmə baxmışıq. Gülməkdən az qala öləcəkdik.

EDDİ - (Onu görəndə təbəssümünü saxlaya bilmir) Haradaydınız?

KETRİN - "Paramaunt"da. Orada iki nəfər komik oynayır. Yadındadır biri...

EDDİ - Bruklindəki "Paramaunt"da?

KETRİN - (Bir balaca hirsələnərək, çünki Rodolfodan utanır) Əlbəttə. Sənə söz vermişdim axı, mərkəzə getməyəcəyik.

EDDİ - (Onu qəzəbləndirmək istəməyərək, bir qədər yumuşaq) Yaxşı da, soruşmaq da olmaz? (Rodolfoya) Mən ancaq istəmirəm ki, Tayms Skverdə veyillənəsiz, başa düşürsən? Oralar əxlaqsız qadınlarla doludur.

RODOLFO - Bircə dəfə Brodveydə gəzmək istərdim, Eddi. Mən bircə dəfə Ketrinlə operanın, teatrların yanından keçmək istərdim. Uşaqlıqda onların rəngarəng işıqlarını şəkillərdə görmüşəm.

EDDİ - (Hövsələsi az qalır çatlasın) Ketrinlə bir balaca söhbətim var, Rodolfo. Keç evə, yaxşı?

RODOLFO - Eddi, biz sadəcə küçələrdə gəzişirik. O, mənə hər şeyi başa salır.

KETRİN - Bilirsən nəylə heç cürə razılaşa bilmir? Deyir, nə üçün Bruklində bir dənə də fəvvarə yoxdur.

EDDİ - (Qeyri-ixtiyari gülümsəyir) Fəvvarə? (Rodolfo özü öz sadələşməsinə gülümsəyir)

KETRİN - Deyir, İtaliyanın bütün şəhərlərində fəvvarələr var. Adamlar orada görüş təyin edirlər. Hələ harasıdır. Onlarda portaqa da, lumu da ağaclarda bitir. Təsəvvür edirsən, ağaclarda. Əntiqədir. Amma özü Nyu-Yorka aşiq olub.

RODOLFO - (Yoldaşcasına) Eddi, bir gün Brodveyə getsək, nə olar?

EDDİ - Bura bax, ona vacib sözüm var...

RODOLFO - Bəlkə sən də bizimlə gedərdin. İstəyirəm Brodveyin işıqlarını gözümlə görəəm. (Eddinin sifətində cavab oxuya bilməyib, Ketrinə baxıb) Gedim yuxudan əvvəl bir az çayın qırağında gəzişim. (Səhnədən gedir)

KETRİN - Niyə onunla danışmırsan, Eddi? O, sənə pərəstiş edir, sənə onunla kəlmə də kəsmək istəmirsən.

EDDİ - (az qala Ketrini gözləriylə yesin) Mən sənə pərəstiş edirəm, sənə mənimlə kəlmə də kəsmək istəmirsən. (gülümsəməyə çalışır)

KETRİN - Mən? (Eddini çiyindən itələyir) Bu nə sözdür?

EDDİ - Neçə vaxtdır ki, səni görmürəm. Mən evə gəlirəm, sən isə harasa qaçırsan.

KETRİN - Başa düş, o, hər yeri görmək istəyir, buna görə onunla gəzirəm. Məndən incimisən?

EDDİ - Yox. (qızdan aralanır, kədərlə gülümsəyir) Əvvəllər işdən qayıdanda sən həmişə evdə olurdun. İndi isə, gözlərimi açıb görürəm ki, artıq böyük qız olmusan. Heç bilmirəm səninlə nə cür danışmalıyam.

KETRİN - Niyə?

EDDİ - Bilmirəm. Sən elə qaçaqaqdasan, Keti. O yana, bu yana. Mənə elə gəlir, sən daha mənə heç qulaq asmırsan.

KETRİN - (Ona yaxınlaşır) Ah, Eddi, nə danışırısan? Əlbəttə, qulaq asıram, Nə olub? O, sənə xoşuna

---

gəlmir?

(qısa pauza)

EDDİ - (Qıza tərəf çevrilir) Bəs sənın xoşuna gəlir, Keti?

KETRİN - (Qızarır: ancaq qəti) Hə, xoşuma gəlir.

EDDİ - (Üzündəki təbəssüm yox olur) Xoşuma gəlir...

KETRİN - (Başını aşağı salır) Hə. (qız gözlərini qaldırır, gözləyir onu danlayacaqlar ya yox, ancaq hiss olunur ki, cavabı hazırdır. Eddi özünü itirmiş həda qıza baxır) Axı, o, sənə neyləyib? Mən başa düşmürəm. O, sənə o qədər hörmət eləyir.

EDDİ - (üzünü kənara çevirərək) O, mənə hörmət eləmir, Keti.

KETRİN - Səhvın var. Sən onun üçün ata yerindəsen.

EDDİ - (qıza tərəf dönür) Keti.

KETRİN - Nə var, Eddi?

EDDİ - Ona ərə getmək istəyirsən?

KETRİN - Bilmirəm. Biz elə-belə gəzirik, vəssalam. (ona tərəf dönür) Neyçün o sənın xoşuna gəlmir, Eddi? Xahiş edirəm, de mənə, nə üçün?

EDDİ - O səni saymır.

KETRİN - Necə yəni?

EDDİ - Keti... Əgər sən yetim olmasaydın, o, sənınlə orada-burada veyillənmədən əvvəl atandan icazə istərdi.

KETRİN - O, nə bilsin ki, sənın ürəyincə deyil.

EDDİ - O, bilir ki, ürəyimcə deyil, ancaq heç vecinə də almır. Məgər başa düşürsən?

KETRİN - Yox, Eddi, o, mənə çox hörmət eləyir. Elə sənın özünə də. Görəydin, küçəni keçəndə əlimdən necə tutur... Daha az qalır ki, mənə baş əysin. Heç tanımırsan onu, Eddi, vallah, sən...

EDDİ - Keti, o, ancaq öz pasportuna görə baş əyir.

KETRİN - Nə pasport?

EDDİ - Səni əlsa, amerikan pasportunu əla biləcəək, vəssalam, şüdtamam. (Qız heyrət içindədir) Başa düşürsən, nə deyirəm? Bu cavan oğlan ancaq öz xeyri üçün əlləşir, başqa heç nə üçün.

KETRİN - (əzəblə) Yox, Eddi, bu, əla bilməz.

EDDİ - Əla bilməz? Keti, vallah, sən məni istəyirsən burada əğladasan? Onun harası fəhlədir? Birinci maaşını neylədi? Dəbli pencək əldi özü üçün, vallah, uzunburun çəkmə, həmin vaxt isə qardaşı uşaqları ac-acına qalıb, sətəlcəm olurlar. Əy qız, bu gədə firıldaqdır, beynində Brodvey işıqlarından başqa heç nə yoxdur. Belələri özlərindən başqa heç kəsi düşünmür. Sən əna ərə getsən, bir də məhkəmədə boşanan günü görəcəksən.

KETRİN - (əna tərəf əddim atır) Eddi, o, sənədləri haqda bir kəlmə də...

EDDİ - Gözlə ha, əy dedi.

KETRİN - Məncə, o, bu barədə heç fikirləşmir də.

EDDİ - Sən bilən o, nəyin fikrini çəkməlidir? O, hər gün yaxalana bilər. Ənda təzədən taksı itələməli əlacaq.

KETRİN - Mənsə buna inanmıram.

EDDİ - Keti, ürəyimi parçalama, qulaq əs mənə.

KETRİN - Heç nəyə qulaq əsmaq istəmirəm.

EDDİ - Keti, bir dinlə...

KETRİN - O məni sevir.

EDDİ - (təşvişlə) Sən Allah, qurtar görək. Bu, dədə-baba vaxtından qalma üsuldur.

KETRİN - (fəryadla, çünki Eddinin sözləri əna təsir eləyir) Mən buna inanmıram. (qız tələsik evə getmək istəyir)

EDDİ - (ərxasınca gedir) İmmiqrasiya İdarəsi yaranan gündən ənların hamısı bu hiyləyə əl atırlar. Dünyadan xəbəri əlməyan bir qız tapıb, başını tovlayırlar, sonra da...

KETRİN - (hıçqırtı ilə əğlayır) İnanmıram. Bəsdır, səni görüm lənətə gələsən.

EDDİ - Keti.

(Səhnə qaranlıqlaşır. Səhnə qabağına düşən işıqda Alfyeri görünür. O, yazı masası arxasında oturub.)

ALFYERİ - Həmin gün birinci dəfə yanıma gəldi. Bir neçə il bundan əvvəl mən onun atasıyçun vəkillik edirdim, - o, işdə əzilmişdi - ona görə ailəsi ilə balaca tanış idim. Onun gəldiyi gün indiki kimi yadımdadır...

(sağ tərəfdən səhnəyə Eddi daxil olur)

Gözləri çuxura düşmüşdü. İki dərin quyuya oxşayırdılar. Əvvəl elə bildim, o, adam öldürüb.

(Eddi masanın qabağında əyləşir, kepkasını əlində tutub, gözlərini pəncərədən bayıra zilləyib)

Ancaq bir azdan gördüm ki, onu narahat eləyən ehtirasdır - icazəsiz onun qanına, canına işləmiş ehtiras. (Alfyeri susur, gözlərini masanın üstünə salır, sonra başını qaldırıb, guya bayaqkı söhbəti davam etdirərək, Eddiyə:) Mən yaxşı başa düşmədim, sizinçün neyləyə bilərəm? Məgər burada qanun pozulur?

EDDİ - Mən elə bunu sizdən soruşmaq istəyirdim.

ALFYERİ - Cavan qız immiqranta aşıq olubsa, burada qeyri-qanuni heç bir şey yoxdur.

EDDİ - Elədir, ancaq birdən o, pasport almaqdan ötrü əlləşir.

ALFYERİ - Əvvəla, siz buna əmin ola bilməzsiz.

EDDİ - Gözlərindən görürəm, o, qıza da gülür, mənə də.

ALFYERİ - Eddi, mən vəkiləm. Mən ancaq sübut oluna bilən işlərlə məşğul oluram. Sizə aydındır, ya yox? Elə isə, deyin, dediklərinizi sübut eləyə bilərsiniz?

EDDİ - Mən bilirəm onun fikri-zikri nədir, cənab Alfyeri.

ALFYERİ - Eddi, hətta sübut eləsəniz ki...

EDDİ - Bura baxın,.. icazə verirsiniz bir dəqiqə sözümlə deyim? Atam həmişə deyərdi ki, siz başa düşən adamsız. Ancaq istəyirəm ki, mənə qulaq asasız.

ALFYERİ - Mən adi vəkiləm, Eddi.

EDDİ - Qoyacaqsız iki kəlmə sözümlə deyim? Axı, söhbət cinayətdən gedir. İmkan verin hamısını sizə nəql edim. Əgər filankəs qeyri-qanuni yolla bura gəlib çatırsa, deməli, o, gərək qazandığı qəpik-quruşun üstündə əssin, çünki o, bilmir ki, səhərisi günü başına nə iş gələcək, elədir, ya yox?

ALFYERİ - Elədir.

EDDİ - Bu isə xərcləyir sağına-soluna. Vallar alır. Çəkmə. Pencək. Başa düşürsüz? Bu gədə özündən arxayındır. Özünü elə aparır, elə bil ki, o daha buralıdır. Demək, hamısını əvvəlcədən ölçüb-biçib ki, o, burada qalacaq. Aydındır?

ALFYERİ - Tutaq ki, nə olsun?

EDDİ - Çox gözəl. (Alfyeriyə baxır, sonra gözünü aşağı salır) Ancaq öz aramızda qalsın, yaxşı?

ALFYERİ - Əlbəttə.

EDDİ - Demək istəyirəm, başqa yerdə bu barədə heç kəlmə də danışmazdım. Çünki elə murdar şeylərdən danışmağı xoşlamıram. Heç arvadıma da deməmişəm.

ALFYERİ - Nədir bəyəm?

EDDİ - (Nəfəsini kəsib, cəld sağına-soluna baxaraq) Bir təhər gədədir, cənab Alfyeri.

ALFYERİ - Nə mənada?

Eddi - Deyirəm bir təhərdir.

ALFYERİ - Başa düşürəm.

EDDİ - Heç görmüsünüz onu?

ALFYERİ - Xeyr, mən biləni görməmişəm.

EDDİ - Ağsifətdir. Saçları da... ağappaq. Başa düşürsüz də?

ALFYERİ - Xeyr.

EDDİ - Deyirəm, qəzeti balaca yellətsən, onu külək aparar.

ALFYERİ - Axı, bu, o demək deyil ki...

EDDİ - Bir dəqiqə, görün sizə nə deyəcəyəm. O, mahnılar oxuyur, təsəvvür eləyirsiniz? Oxumaq qadağan deyil, aydındır... Amma bəzən elə ucadan oxuyur ki, adamın başı gicəllənir. Lap zildən. İndi başa düşürsüz?

ALFYERİ - Yəqin tenordur.

EDDİ - Mən bilirəm tenor nə olan şeydir, cənab Alfyeri. O, tenor-zad deyil. Misal üçün, bizə

---

gəlsəniz, özü də xəbəriniz olmasa ki, oxuyan kimdir, heç ağılıza da gəlməz ki, oxuyan kişidir, qadın deyil.

ALFYERİ - Aydındır, ancaq buna görə...

EDDİ - Bir dəqiqə, cənab Alfyeri, xahiş edirəm, görün nə deyirəm. Ürəyimdəkilərinin hamısını sizə açacağam. Sırağün baldızım qızı köhnə paltarını bizə göstərir, - boyu uzanıb, paltarı da indi qısa olub. Həmin bu gədə paltarı götürür, masanın üstündə uzadır, qayçıyı alır əlinə, biz gözümüzü qırpanadək - budur, təzə paltar hazır. Özü də ki, zalımoğlu elə qəşəngdir, lap mələk kimi, adam az qalır onu öpsün, elə qəşəngdir.

ALFYERİ - İndi mənə qulaq asın, Eddi...

EDDİ - Cənab Alfyeri, limanda hamı ona gülür. Mənsə rüsvay oluram. Ona "kağız kukla" adı qoyublar. İndisə "Ağca" deyirlər. Qardaşı elə bilir ki, onun zarafatlarına gülürlər, doğrudan da, zarafat eləməyi bacarır, ancaq heç nədən xəbəri yoxdur. Əslində, hamı bilir ki, o, mənim qohumumdur. Deməli, ona sataşan mənə də sataşır, başa düşürsünüz? Mən çox gözəl bilirəm onlar nəyə gülürlər, ona görə də təsəvvürümə gətirəndə ki, o əclaf murdar əlləriylə o qıza toxunur... vallah, cızdağım yanır, cənab Alfyeri, çünki o qızdan ötrü nə qədər əlləşmişəm. İndisə gədənin birisi evimə soxulub, istəyir ki...

ALFYERİ - Eddi, mənim də uşaqlarım var, ona görə də sizi yaxşı başa düşürəm. Ancaq qanun dəqiqlik sevdir. Qanun heç vaxt...

EDDİ - (hiddətindən bilmir nə etsin) Bəlkə məni inandırmaq istəyirsiniz ki, başiboşun birini yerində oturtmaq üçün qanun yoxdur? Qoy o, heç bir ixtiyarı olmadan işləsin də, evlənsin də...

ALFYERİ - Qanundan kömək ummayın, Eddi.

EDDİ - Onun başı xarabdır, cənab Alfyeri, siz isə deyirsiniz...

ALFYERİ - Siz heç nə edə bilməyəcəksiniz, Eddi. İnanın mənə.

EDDİ - Heç nə?

ALFYERİ - Qətiyyə. Bu işdə qanun üçün marağı olan ancaq bir məsələ var.

EDDİ - Nə?

ALFYERİ - Ancaq inanmıram, siz bu fürsətdən istifadə edəsiniz.

EDDİ - Siz nəyi deyirsiniz?

ALFYERİ - Onlar bura qeyri-qanuni yolla gəlib.

EDDİ - Allah eləməsin, mən elə işlərə qarışan deyiləm. Özü də...

ALFYERİ - Çox gözəl, onda icazə verin mən sözümlə deyim.

EDDİ - Cənab Alfyeri, heç cür sizin dediklərinizə inana bilmirəm. Axı, ola bilməz ki, belə bir qanun...

ALFYERİ - Eddi, mən istəyirəm siz mənə diqqətlə qulaq asasız. (Pauza) Bilirsinizmi, bəzən Allah adamı çaşdırır. Biz hamımız kimisə sevirik: arvadımızı, balalarımızı - hər bir kişi kimisə sevir. Ancaq bəzən bu hiss... həddini aşır, başa düşürsünüz? Adam tər tökür, pul qazanır, övlad böyüdür, boya-başa çətdirir.

EDDİ - (Rişxəndlə) Elə çıxır ki, onun xeyri üçün çalışmalıydım?

ALFYERİ - Çalışmalıydız; ancaq bütün bunların axırı olmalıdır. Mütləq. Övlad böyüyüb, evdən getməlidir, valideyn isə onu unutmağa öyrənməlidir. Çünki, Eddi, elə olmasa... axı, başqa cür ola da bilməz. (Pauza) Buraxın onu getsin. Məsləhətim budur. Siz öz borcunuzu yerinə yetirdiniz, indi onun öz həyatı başlanır, xeyirduasını verin, buraxın getsin. (Pauza) Yaxşı? Onsuz da buna aid qanun yoxdur, Eddi, bu fikri başınızdan çıxarın; bu cür işlərin qanuna heç bir dəxli yoxdur.

EDDİ - Yəni, deyirsən, istər oğraş olsun, istərsə də...

ALFYERİ - Siz heç nə eləyə bilməyəcəksiniz. (Eddi ayağa qalxır)

EDDİ - Nə olar, çox sağ olun, minnətdaram.

ALFYERİ - Neyləmək fikrindəsiniz?

EDDİ - Neyləyə bilərəm ki? İt kimi iyirmi il külüng vurmuşam ki, bu qız əclafın birinə qismət olsun. Dünyanın işinə bir bax. Deyirəm, ən ağır vaxtımda, lap ağırdan ağır olanda, limana bir dənə də gəmi gəlməyəndə, mən özümə dinclik vermirdim, oda-közə vururdum. Bruklin limanı bom-boş idi, özümü yetirirdim Hoboken limanına, oradan Steyten Ayləndə, oradan da Uest Sayda, Cersiyə, hara gəldi, - çünki anasına söz vermişdim. Tikəni öz boğazımdan, arvadımın boğazından kəsib, qıza verirdim. Günlərlə

şəhərdə ac-acına veyillənirdim. (Daha özünü saxlaya bilmir) İndi də siz deyirsiniz əllərimi bax beləcə qoyum dizlərimin üstünə, baxım o əclaf köpək oğlunun çıxartdığı oyunlara - bu bəla haradan başıma gəldi. Hələ onu evimə də buraxıram, yatmağa yer də verirəm, öz döşəkağımı ona verirəm. O isə murdar əlləriylə onu gizləncə, oğru kimi əlləyir.

ALFYERİ - (Qalxır) Axı, Eddi, o, artıq qadındır.

EDDİ - Gədə məni soymaq istəyir.

ALFYERİ - Qız ərə getmək istəyir, Eddi. Sənə gedə bilməyəcək ki, elədir?

EDDİ - Bu nə sözdür, necə yəni mənə? Başa düşə bilmirəm, lənət şeytana, siz nədən danışsınız?

(Pauza)

ALFYERİ - Mən öz məsləhətimi verdim, Eddi, vəssalam. (Eddi özünü ələ alır. Pauza)

EDDİ - Yaxşı, sağ olun. Çox sağ olun. Bilirsiniz, ürəyim partlayır, vallah. Mən...

ALFYERİ - Bilirəm. Başınızdan rədd eləyin. Bacararsınız?

EDDİ - Mən... (əlacsızcasına əlini yellədir) Gəlib dəyəyəm (sağ tərəfə gedib, səhnədən çıxır).

ALFYERİ - (masanın üstündə əyləşir) Elə anlar olur, adam vay-haray qaldırmaq istəyir, halbuki hələ heç nə baş verməyib. O gün iş otağımda əyləşib mən lap aydın başa düşdüm hər şeyi - elə o gün əhvalatın nə ilə nəticələndiyini deyə bilərdim. Gizlin heç nə yox idi. Onun hər addımını qabaqcadan görürdüm, addım-bə-addım. Budur, o, qaranlıq kölgə kimi zalın içi ilə süzür, özü üçün çıxış yolu axtarır. Mən bilirdim onun istəyi nədir, aqibəti nə olacaq. O gündən sonra xeyli gecələr burada əyləşib, öz-özümdən soruşurdum: necə olur ki, şüurum, aqlım, savadım ola-ola, mən bu işin qabağını almaqda bu qədər acizəm, hətta bir gün getdim qonşuluqdakı qarıgilə, çox dünyagörmüş qadındır, əhvalatı ona danışdım, o isə ancaq başını yellətdi, dedi : "Fatihəsini deyin...". Buna görə də mən... burada əyləşib, gözləyirdim.

(Alfyerinin iş otağı qaranlıqlaşdıqca, işıq mənzildə artır, burada nahar sona çatıb, Biatrislə Ketrin qab-qacağı yığışdırır.)

KETRİN - Heç bilirsiniz, harada olublar?

BİATRİS - Harada?

KETRİN - Bir dəfə Afrikaya üzüblər. Balıqçı gəmisində. (Eddi ona baxır) Doğrudan, Eddi.

(Biatris qab-qacaq əlində mətbəxə keçir)

EDDİ - Mən bir söz demədim. (O, yellənən kreslosuna oturub, əlinə qəzet alır.)

KETRİN - Mənsə heç şəhərin o biri başında da olmamışam.

EDDİ - (gözünü qəzətdən çəkməyərək) Heç nə itirməmişən. (Pauza. Ketrin qab-qacaq əlində mətbəxə keçir) Neçə günə çatdız, Marko? Afrikanı deyirəm.

MARKO - (Qalxaraq) Hm... iki günə. Haralarda olmamışıq.

RODOLFO - (Qalxaraq) Bir dəfə Yuqoslaviyaya getmişdik.

EDDİ - (Markoya) O qayıqlarla yaxşı qazanmaq olur?

(Biatris qayıdır. Rodolfoyla birgə qalan qab-qacağı yığışdırır.)

MARKO - Balıq çox olanda, qazanc da artır.

RODOLFO - Bunlar ailə qayıqlarıdır. Hayıf ki, bizim ailəmizin qayığı yox idi.

BİATRİS - Bura bax, bir şeyi heç cür başa düşə bilmirəm. Okean balıqla doludur, sizsə acından ölürsüz.

EDDİ - Gərək qayıqları, torları ola, bununçun isə pul lazımdır.

(Ketrin qayıdır)

BİATRİS - Başa düşürəm, ancaq sahildə balıq tutmaq olmaz məgər? Koni-Aylend adasında o qədər balıq tutan...

MARKO - Bizimki sardindir.

EDDİ - Əlbəttə. (gülür). Tilovla tut görüm sardini, görüm nə qədər pul qazanırsan.

BİATRİS - Ah, mən heç bilmirdim onlar sardin tuturlar. (Ketrinə) Sardin ha.

KETRİN - Hə də, onlar okean boyu sardinləri izləyir, Afrikayacan, Yuqoslaviyayacan...

(O, əyləşir, kino jurnalını vərəqləməyə başlayır. Rodolfo ona yaxınlaşır)

BİATRİS - (Eddiyə) Vallah, gülməlidir, heç aqlıma da gəlməzdi ki, sardinlər okeanda üzür. (qab-qacaq əlində mətbəxə keçir)

KETRİN - Doğrudan da. Necə ki, portağalla lumunun ağacda bitməsi. (Eddiyə) Heç təsəvvürünə gətirirsən?

EDDİ - Doğrudan da, gülməlidir. (Markoya) Eşitmişəm, portağallara rəng vururlar ki, narıncı rəngdə olsunlar.

(Biatris qayıdır.)

MARKO - (Məktubdan ayrılaraq) Rəng vururlar?

EDDİ - Hə də, axı, onlar göy yetişir.

MARKO - Yox, İtaliyada portağalların hamısı narıncı rəngdədir.

RODOLFO - Göy rəngdə lumudur.

EDDİ - (Rodolfonun yerindən söz atması onu özündən çıxarır) Pərvərdigara, guya mən bilmirəm ki, lumu göy olur, guya tükanda heç lumu görməmişəm. Mən dedim, portağallara rəng vururlar, "lum" sözünü heç dilimə də gətirməmişəm.

BİATRİS - (Söhbətin mövzunu dəyişərək) Marko, arvadına göndərdiyin pulların hamısı çatıb?

MARKO - Bəli. Oğlumçun dərman alıb.

BİATRİS - Nə yaxşı. Yəqin, bir az eynin açılıb, hə?

MARKO - Əlbəttə. Amma onlar üçün yaman darıxıram.

BİATRİS - Ümidvaram sən özünü bəzi adamlar kimi aparmayacaqsan. İyirmi beş il burada yaşayırlar, ancaq evə qayıtmaqçun heç cür yolpul yığa bilmirlər.

MARKO - Bizim şəhərdə belə ailə çoxdur, uşaqlar heç atalarının üzünü görməyiblər. Ancaq mən mütləq qayıdacağam. Ən çoxu, üç-dörd ilə.

BİATRİS - Bəlkə pulu göndərməyəsən, özün yığasan? Yoxsa arvadın elə bilər, burada pul balağından aşır: onda sən heç cürə ayağa qalxa bilməzsən.

MARKO - Yox, yox. Mən hamısını ona göndərəcəyəm. Arvadım yaman darıxır. (Utancaqcasına gülümsəyir)

BİATRİS - Görünür, yaxşı arvaddır. Göyçəkdir? Mərc gəlirəm ki "hə" deyəcəksən.

MARKO - (qızararaq) Yox, ancaq hər şeyi başa düşəndir.

RODOLFO - Oh, onun arvadı çox müdrik qadındır.

EDDİ - Burada işləyib qayıdandan sonra yəqin ki, çoxunu qəribə hədiyyələr gözləyir.

MARKO - Hədiyyələr?

EDDİ - Hə də, (qəh-qəhəylə) uşaqlarını sayıb görürlər ki, bir-ikisi artıqdır.

MARKO - Xeyr, nə danışırsız. Qadınlarmız bizi gözləyir. Əksəriyyəti. Hə, əksəriyyəti. Hədiyyə hazırlayan tək-tük olur.

RODOLFO - Bizdə bu barədə daha ciddidir. (Eddi ona baxır) Bu cür sərbəstlik verilmir.

EDDİ - (Qalxır, var-gəl eləyir) Bizdə də sən deyən sərbəstlik verilmir, Rodolfo. Mən çox görmüşəm sən kimi təzə gələnlər sonra necə peşman olurdular, çünki elə bildirildilər ki, qız başına yaylıq örtmürsə, demək, gəzəgəndir.

RODOLFO - Mən ki, həmişə hörmətlə...

EDDİ - Bilirəm, ancaq öz şəhərində ata-anasından icazəsiz qızı avara etməzdin. Başa düşürsən, Marko, mən nəyi deyirəm? Buranın qayda-qanunu sizinkindən o qədər də fərqlənmir.

MARKO - (Ehtiyatla) Elədir.

BİATRİS - Onun günahı yoxdur, qız özü onu çağırır.

EDDİ - Əlbəttə, ancaq mən görmüşəm ki, bəziləri hərdənbir çaşırlar. (Rodolfoya) Demək istəyirəm ki, buralar bəlkə də sizinkinə nisbətən sərbəst görsənir, amma əslində elə sizdəki kimi ciddidir.

RODOLFO - Mən ona hörmətlə yanaşıram, Eddi. Başqa cür heç ağıma da gəlməz. Bəlkə səhv iş görmüşəm?

EDDİ - Əşi, ay oğlan, mən onun atası deyiləm ki, əmisiyəm...

BİATRİS - Onda özünü əmi kimi apar. (Eddi Biatrisə baxır, ondan ehtiyat edir) Mən zarafat eləmirəm.

MARKO - Yox, Biatris, əgər qardaşımın səhvi varsa, siz ona deməlisiniz. (Eddiyə) Onun günahı nədir?

EDDİ - Bilirsən, Marko, Rodolfo bura gələndə qədər, qız bir dəfə də olsun gecə saat ikiyədək küçədə qalmayıb.

MARKO - (Rodolfoya) Bu gündən evə tez qayıdacaqsan.

BİATRİS - (Ketrinə) Sən deməmişdin kino gec qurtarıb?
KETRİN - Demişdim.
BİATRİS - Bəs, canım, ona de də. (Eddiyə) Kino gec qurtarmışdı.
EDDİ - Başa düş, Bi, mən bir söz demirəm ki,... o, elə bilir, qız həmişə evə gecəyarı qayıdıb.
MARKO - Bundan sonra evə gec gəlməyəsən, Rodolfo.
RODOLFO - (Özünü itirmiş kimi) Yaxşı, əlbəttə. Eddi, axı, mən bütün boş vaxtımı evdə keçirə bilmərəm.
EDDİ - Bura bax, söhbət təkcə qızdan getmir. Küçələrdə nə qədər çox veyillənsən, o qədər də tez tutularsan. (Biatrisə) Deyirəm, birdən onu maşın vursa, ya başına bir qəza gəlsə, (Markoya) bəs soruşmazlar, hanı bunun sənədləri? Kimdir bu? Başa düşürsüz?
BİATRİS - İlişən, elə gündüz də ilişə bilər. Risk həmişə var: istər gecə, istərsə də gündüz.
EDDİ - (qəzəbini zorla saxlayır) Elədir, ancaq o, bura ilişməkdən ötrü gəlibsə, nahaq yerə zəhmət çəkib. İşləmək üçün gəlibsə, işləsin, əgər kef çəkməyə gəlibsə, onda qoy gicləsin. (Markoya) Amma mən, Marko, elə başa düşdüm ki, siz bura ailənizi dolandırmaqdan ötrü gəlmisiz. Sən mənə başa düşürsən, Marko, elə deyil? (Eddi yellənən kreslosuna tərəf irəliləyir.)
MARKO - Bağışlayın, Eddi.
EDDİ - Mənə elə gəlirdi sizin bura gəlişinizin əsas səbəbi budur.
MARKO - Doğrudur, biz ancaq buna görə gəlmişik.
EDDİ - (kresloya oturur) Vəssalam, mən elə bunu aydınlaşdırmaq istəyirdim.
(Eddi qəzeti əlinə alır, oxumağa başlayır. Gərgin sükut yaranır. Birdən Ketrin qalxıb, valı fonografa qoyub, çaldırır. Bu, "Kağız kukla"dır.)
KETRİN - (hirsindən qıp-qırmızıdır) Rəqs eləyirsən, Rodolfo?
(Eddi yerində donub qalır.)
RODOLFO - (Eddiyə tabe olaraq) Yox, mən... yorulmuşam.
BİATRİS - Qalx ayağa, Rodolfo, axı, səni rəqsə dəvət edirlər.
KETRİN - Gəl, tez ol. Əla kvartetdir, müsibət oxuyurlar. Di gəl. (Ketrin Rodolfonun əlindən tutur, o isə kürəyində Eddinin baxışını hiss edərək, asta-asta qalxır və onlar rəqs etməyə başlayırlar.)
EDDİ - (Ketrinə) Bu nədir, təzə valdır?
KETRİN - Yox, həminkidir. O gün almışdıq.
BİATRİS - (Eddiyə) Cəmi üç dənə val alıblar. (Biatris rəqs edənləri süzür. Eddi başını yana çevirir. Marko səssiz-səmirsiz intizar içində oturub. Biatris yenə Eddiyə) Söz yox, balıqçı qayığında dünyanı gəzməyin ayrı ləzzəti var. Nə gedərdim səyahətə. Sən başqa ölkələrdə olmusan?
EDDİ - Olmuşam.
BİATRİS - (Markoya) Qadınları yəqin özünüzlə götürmürsünüz?
MARKO - Qadınları? Yox, olmaz, ağır işdir.
BİATRİS - Bəs qayıqda mətbəx var?
MARKO - Yeməyimiz bol olur, xüsusilə Rodolfo bizimlə olanda, hamımız kökəlirik.
BİATRİS - Yəni o, aşbazlığı bacarır?
MARKO - Əlbəttə, özü də çox yaxşı aşbazdır. Düyü, makaron, balıq, hamısını bişirə bilir.
(Eddi qəzetindən ayrılır)
EDDİ - Hələ üstəlik, aşbazdır. (Rodolfoya baxaraq) Mahnı oxuyur, xörək bişirir...
(Rodolfo minnətdarlıqla gülümsəyir.)
BİATRİS - Çox yaxşı cəhətdir. Həmişə özünə çörəkpulu qazana bilər.
EDDİ - Əşi, lap möcüzədir. Mahnı da oxuyur, xörək də bişirir, paltar da tikir...
KETRİN - Aşbazlar yaxşı qazanırlar, qaz vurub, qazan doldururlar. Böyük restoranlarda baş aşbazların hamısı kişidir. Onlardan qəzetlərdə də yazırlar.
EDDİ - Bəs mən nə deyirəm?
(Ketrinlə Rodolfo rəqslərini davam etdirirlər.)
KETRİN - Bəli, bəli, nə bilmişdin?
EDDİ - (Biatrisə) Bəxtəvərdir, vallah. (Kiçik pauza. O, baxışını yana çevirir, sonra təzədən Biatrisə) Buna görə, liman onun yeri deyil. (Cavanlar rəqs etməyi qurtarır. Rodolfo fonografi keçirir.) Məsələn,

---

götürək məni, nə oxumağı bacarıram, nə aşbazlığı, nə dərziliyi - onunçun da mənimki limandır. Əgər aşbazlığı da, müğənniliyi də, dərziliyi də bacarsaydım, ömrümdə limanda işləməzdim. (Qeyri ixtiyari halda qəzeti əlində oynadır, burur. Bu saat hamının gözü ondadır, o isə gizləndə qalan fikirlərini bürüzə verməsini hiss edirsə də, özünü saxlaya bilmir.) Mən gedib özümə başqa iş yeri tapardım. Məsələn, paltar dükanında. (O, burulmuş qəzeti bir də burur və qəzeti birdən iki yerə parçalayır. Eddi yerindən qalxıb və şalvarını qarnına dartıb, Markoya yaxınlaşır.) Gəlsənə, Marko, şənbə günü boksa baxmağa gedək? Sən indiyəcən əsl döyüş görməmişən, düz deyil?

MARKO - (Narahatlıqla) Ancaq kinoda görmüşəm.

EDDİ - (Rodolfoya yaxınlaşır) Qonaq eləyirəm. Sən nə deyirsən, Karuzo? Gedirsən bizimlə? Bilet pulu məndən.

RODOLFO - Məmnuniyyətlə getmək istərdim.

KETRİN - (Eddiyə, əsəbi sevinclə) Qəhvə hazırlayım, istəyirsən?

EDDİ - Nə üçün istəmirəm, gətir görək. Ancaq tünd dəmlə ha. (Gözlərinə inanmayan Ketrin mətbəxə gedir. Eddi nə səbəbə görədirsə sevincək görünür, əllərini bir-birinə sürtür. Markoya tərəf addımlayaraq.) Gözlə, Marko, hələ burada çox döyüşlər görəcəksən. Heç boksla məşğul olmusan?

MARKO - Heç vaxt.

EDDİ - (Rodolfoya) Sənsə, əlbəttə ki, olmusan hə?

RODOLFO - Xeyr.

EDDİ - Onda gəl sənə öyrədim.

BİATRİS - Nəyinə lazımdır?

EDDİ - Bilmək olmaz, birdən sabah kimsə ona sataşdı. Bura gəl, Rodolfo, bir-iki fənd sənə öyrədəcəyəm.

BİATRİS - Get, Rodolfo, Eddi yaxşı boksçudur. Sənə doğrudan da nəşə öyrəder.

RODOLFO - (özünü itirmiş halda) Mən heç bilmirəm necə... (Eddiyə tərəf irəliləyir.)

EDDİ - Əllərini qaldır. Bax, bu cür. Görürsən? Ay sağ ol. Çox yaxşı, sol əlini bir az yuxarıda saxla, çünki sol ilə işləyəcəksən, bax, bu cür. (Sol əliylə astaca Rodolfonun üzünə toxunur) Gördün? İndisə gərək müdafiəyə keçəsən, çünki mən belə vursam... (Rodolfo onun zərbəsini qaytarır.) Bərəkallah, lap əntiqə alınır ki. (Rodolfo gülür) Yaxşı, indi sən hücum elə. Vur görək.

RODOLFO - Sizi incitmək istəmirəm, Eddi.

EDDİ - Mənə yazığın gəlməsin, vur. Vur, mən isə göstərəcəyəm müdafiəni necə aparmaq lazımdır. (Rodolfo gül-gülə hücum çəkir. Ətrafındakıların hamısı gülüşürlər) Ay sağ ol. Bir də. Vur çənəmə, düz vur. (Rodolfoya oyun şübhəsiz ləzzət eləyir.) Əla.

BİATRİS - (Markoya) Necə tez qavrayır hər şeyi.

EDDİ - Oğlan deyil, xəzinədir. Hə, vur, oğlan, var gücünlə vur, onsuz da məni incidə bilməyəcəksən. (Rodolfo, bu dəfə ciddiləşib, zərbə endirir və Eddinin çənəsinə dəyir) Bərəkallah! (Ketrin mətbəxdən qayıdıb, onlara baxır) İndisə mən vuracağam, sənsə müdafiəyə keç, aydındır?

KETRİN - (Nədənsə şübhələnərək) Bunlar neyləyir?

(Boksçular bir-birinə zəif zərbələr endirirlər)

BİATRİS - (Ona elə gəlir ki, bu saat dostluq yaranır) Eddi ona boks öyrədir. Gör, Rodolfo necə bacarıqlıdır.

EDDİ - Bacarıqlı da sözdür, müsibət oğlandır. Görürsən, necə vurur? (Rodolfo zərbə endirir) Afərin. İndisə müğayit ol, mən gəldim, Danimarka. (O, sol əli ilə fənd işlədib, sağ əli ilə zərbə endirir. Zərbə Rodolfoya təsir edir. Marko ayağa qalxır.)

KETRİN - (Rodolfoya tərəf addımlayır) Eddi!

EDDİ - Nə var? Mən onu ağrıtmadım ki. Ağrıtdım səni, oğlan? (Əlinin arxası ilə ağzını silir.)

RODOLFO - Yox, yox, qətiyyənlə, ağrıtmadın. (Eddiyə, təbəssümlə) Mənə qəribə gəldi.

BİATRİS - Bəsdir, Eddi. Onsuz da o, yaxşı döyüşdü.

EDDİ - Bəs necə? (Əllərini bir-birinə sürtür) Ondan yaxşı boksçu çıxıb bilər, Marko. Mən ona yenə öyrədərəm.

(Marko başını yellədir)

RODOLFO - Rəqs eləyək, Ketrin! Bura gəl. (O, qızı əlindən tutur, onlar fonografə yaxınlaşır, valı

çaldırırlar. Bu, yenə də "Kağız kukla"dır. Rodolfo qızı iki əli ilə qucaqlayır. Onlar rəqs edirlər. Eddi fikirli halda yellənən kreslosuna oturur. Həmin əsnada Marko stul götürüb, onu Eddinin qabağına qoyur. Biatris və Eddi Markoya baxırlar.)

MARKO - Bu stulu qaldıra bilərsən?

EDDİ - Başa düşmədim.

MARKO - Bax, burasından. (O, dizi üstə çöküb, bir əlini arxasına salır, o birisi ilə stulun ayağının lap aşağısından tutur və stulu bir azca döşəmədən ayırır.)

EDDİ - Əlbəttə, burada nə var ki. (O, stula yaxınlaşır, diz üstə çökür, stulun ayağından yapışır, stulu bir neçə santimetr qaldırır, lakin stul əyilir, döşəməyə düşür.) İşə bax a, heç bilməzdim. (O bir də cəhd eləyir, yenə də uğursuz) Bunu tutmağın, yəqin, təhəri var, elə deyil?

MARKO - Bax. (O, diz çökür, stulun ayağından yapışır və gücünü toplayıb, asta-asta stulu qaldırır, eyni zamanda özü də ayağa qalxır. Rodolfoyla Ketrin rəqslərini dayandırır, Marko isə stulu başından yuxarı qaldırır. Marko Eddiylə üz-üzə dayanıb, gözlərində alov parlayır, o, gərgin haldadır, stul isə bir silah kimi Eddinin başı üstündə çöküb, Markonun üzündəki hədəli ifadə qələbə təbəssümü ilə dəyişilir, eyni zamanda Eddinin sifətindəki təbəssüm əriyib yox olur.)

2-Cİ PƏRDƏ

(İşıqda iş masasının arxasında əyləşmiş Alfyeri görsənir.)

ALFYERİ - Dekabr ayının iyirmi üçündə gəmini boşaldan zaman bir yeşik viski tordan sürüşüb yerə düşmüşdü. Viskinin adəti beləydi - həmişə yeni il qabağı qırx bir nömrəli limanda əskik çıxırdı. Qar yağmasa da, bərk şaxta idi. Biatris dükan-bazara getmişdi. Sonra Ketrin mənə demişdi ki, Rodolfo ilə ilk dəfə idi ki, evdə tək qalmışdılar.

(Mənzildəki işıq artır. Rodolfo masanın üstündə paltar ütüləyən Ketrindən gözünü çəkmir.)

KETRİN - Acımısən?

RODOLFO - Acımışam, ancaq yemək üçün yox. (Pauza) Üç yüz dollar yığmışam. Eşidirsən?

KETRİN - Eşidirəm.

RODOLFO - Bu barədə daha danışmaq istəmirsən?

KETRİN - Neyçün istəmirəm?

RODOLFO - Nədən narahatsan, Ketrin?

KETRİN - Neçə vaxtdır səndən nəsə soruşmaq istəyirəm, olar?

RODOLFO - Bütün suallarının cavabını mənim gözlərimin içində oxuya bilərsən, Ketrin. Əfsus ki, axır vaxtlar gözlərimə baxmırsan. Başdan ayağa qədər sirr olmusan mənimçün. (qızın gözləri yol çəkir) Nə soruşacaqdın?

KETRİN - Bax, tutaq ki, mən İtaliyada yaşamaq istədim.

RODOLFO - (Gülümsəyir) Bəlkə milyonçuya ərə getmək fikrindəsən?

KETRİN - Yox, deyirəm, gəl orada yaşayaq - ikimiz də.

RODOLFO - (Üzündəki təbəssüm əriyir) Haçan?

KETRİN - Mm...evlənən kimi.

RODOLFO - (Təəccüblə) Sən italiyalı olmaq istəyirsən?

KETRİN - Niyə ki, elə-belə də yaşaya bilərəm. Orada amerikalılar yaşayır ki.

RODOLFO - Həmişəlik qalmaq istəyirsən?

KETRİN - Bəli.

RODOLFO - Bəsdir doladın.

KETRİN - Yox, doğrudan deyirəm.

RODOLFO - Bu fikir haradan ağına gəldi?

KETRİN - Sən özün həmişə danışırıydın oralar necə gözəldir, necə dağlar var, okean-filan...

RODOLFO - Vallah, məni dolayırsan.

KETRİN - Düz sözümdür.

RODOLFO - (Asta-asta ona tərəf gəlir) Ketrin, əgər mənim işim, pulum olmaya-olmaya səni ora

---

gətirsəm, camaat keşişlə həkimi çağırıb aləmə car çəkəcəklər ki, Rodolfonun aqlını itirib.

KETRİN - Bilirəm, amma mən əminəm ki, İtaliyada buradakından daha xoşbəxt yaşayırdıq.

RODOLFO - Xoşbəxt? Bəs orada nə yeyəcəksən? Gözlə qarın doymaz.

KETRİN - Bəlkə, sən müğənni oldun, məsələn, Romada...

RODOLFO - Roma. Romada müğənni itinə tök.

KETRİN - Onda özüm işə düzələrəm.

RODOLFO - Harada?

KETRİN - Aman Allah, yəni bir iş yeri tapa bilməyəcəyik?

RODOLFO - Orada heç nə yoxdur. Heç nə, heç bir şey. Bu saat başa sal məni, axı, istədiyini nədir? Varlı ölkədə ola-ola səni ac ölkəyə zülm çəkməyə necə aparım? Heç fikirləşirsən, nə danışırsan? (O, düzgün söz seçməkdə çətinlik çəkir) İstəyirsən ki, mən cani kimi sənin gözəlliyini oğurlayım? Orada sənin göyçək sifətin iki ilə qoca, ac adamın sifətinə dönəcək. Qardaşım uşaqları acından ağlayanda, onlara su verirlər, içində sümük qaynadılmış su. Sən buna da inanmırsan?

KETRİN - (asta səslə) Burada isə mən Eddidən qorxuram.

(Kiçik pauza)

RODOLFO - (qıza tərəf addım atır) Heç yaşamırıq burada. Vətəndaşlığımı alan kimi harada istəsən işə düzələ bilərəm. Özümə bundan yaxşı iş tapacağam, sonra isə özümü ev də alarıq, Ketrin. Mən tutulmaqdan qorxmasaydım çoxdan buralarda səs salmışdım.

KETRİN - (iztirabla) Bayaqdan səndən soruşmaq istəyirəm, ancaq mənə düzünü deməlisən. Rodolfo... işdir, biz İtaliyaya yaşamalılı olsaq, sən məni alarsan? Əgər məcbur olsaq?

RODOLFO - Bu, sənin sualıdır, ya onun?

KETRİN - Cavab ver, Rodolfo. Bu mənim üçün vacibdir.

RODOLFO - Ora əliboş qayıdım?

KETRİN - Hə.

RODOLFO - Heç vaxt. (Qızın gözləri bərəlir) Heç vaxt.

KETRİN - Məni almazdın?

RODOLFO - Yox, biz evlənəndən sonra İtaliyaya getməyəcəyik. Mən istəyirəm sən mənim arvadım olasan, amma buranın vətəndaşı da olmaq istəyirəm. Sözlərimi ona çatdır, yoxsa özüm ona deyəcəyəm. Bax, belə. (Hirsli-hirsli var-gəl edir) Bir də xahiş edirəm, ona de ki, elə sənin özünə də aiddir ki, nə mən dilənçiyəm, nə də ki sən kasıb immiqranta bağışlanan at, hədiyyə ya da behsən.

KETRİN - Yaxşı, cızığından çıxma.

RODOLFO - Hirsimdən partlayıram. (qıza tərəf irəliləyir) Elə bilirsən mən həyatımdan bezmişəm? Qardaşım bezib, mən isə yox. Sən elə bilirsən ki, mən amerikalı olmaqdan ötrü ömrümün axırınacan sevmədiyim qadınla yaşamağa razı olaram? Məgər budur mənim arzum? Yoxsa elə bilirsən İtaliyada göydələn yoxdur? Elektrik işığı, geniş küçələr, bayraqlar, maşınlar yoxdur? Bizdə hər şey var, bircə işdən başqa. Mən işə görə amerikalı olmaq istəyirəm. Burada yeganə möcüzə - işin olmasıdır. Məni qınamağa necə də dilin gəlir, Ketrin?

KETRİN - Mən elə deməyəcəkdim.

RODOLFO - O nə eləyib ki, sənin gözünün odunu belə alıb? Niyə ondan belə qorxursan?

KETRİN - (az qalır ağlasın) Özüm də bilmirəm.

RODOLFO - Bəs sən mənə inanırsan, Ketrin? Sən özün?

KETRİN - Başa düş, mən həmişə,.. o həmişə mənə qarşı xeyirxah olub, Rodolfo. Sən onu hələ yaxşı tanımamısan, mənimçün o ən əziz, ən mehriban dost olub. Tez-tez məni bizləyir, ancaq zarafatca eləyir, mən əminəm. Onu incitsəm utandığımdan yerin arasına girməyə razı olaram. Çünki mən həmişə arzulamışam ki, toyumda gülsün, sevin, o isə əksinə bütün günü hirsələnir, hətta özünü kobud aparmağa başlayıb. (ağlayır) Məni istəyirsənsə, ona de ki, İtaliyaya qayıdacaqsan, yalvarıram, de. Bəlkə onda sənə olan etibarı bir az artar, başa düşürsən? Çünki mən doğrudan da istəyirəm ki, o sevin, axı, o, mənimçün doğmadır, özümlə bacara bilmirəm.

RODOLFO - Ketrin, mənim canım.

KETRİN - Mən səni sevirəm, Rodolfo, səni sevirəm.

RODOLFO - Onda nədən qorxursan? Səni evdən qovacaq?

KETRİN - Lağ eləmə, lazım deyil. Mənim ömrüm burada keçib... hər gün onu səhər-səhər işə ötürmüşəm, axşam evə qayıdanda qarşılılaşmışam. Elə bilirsən yaxın adamına arxanı çevirib ona "sən daha mənimçün heçnəsən" demək asandır?

RODOLFO - Bilirəm, ancaq...

KETRİN - Bilmirsən. Bunu heç kəs bilmir. Mən daha uşaq deyiləm. Mənimlə uşaqçasına rəftar etsəniz də, hər şeyi yaxşı başa düşürəm. Məsəl üçün, Biatris deyir, özünü qadın kimi apar, daha demir ki...

RODOLFO - Nəyi demir?

KETRİN - Neyçün o özünü qadın kimi aparmır? Mən kiminsə arvadı olsaydım, o adamı danlamaqdansa, xoşbəxt etməyə çalışardım. Eddi evə bir tin çatmamış, mən artıq hiss eləyirəm ki, qəmgin və yeganə istəyi odur ki, kiminləsə oturub sakitcə söhbət eləsin... O, ağzını açmamış, mən deyərəm ki, nə vaxt acdır, nə vaxt pivə içmək istəyir. Mən bilirəm nə vaxt ayaqları ağrıyır... yəni demək istəyirəm ki, onun nə istədiyini mən çox yaxşı bilirəm, amma gərək üzümü ondan çevirib, özümü yad kimi aparam. Başa düşə bilmirəm, mən neyçün belə etməliyəm?

RODOLFO - Ketrin, tutaq ki, qəfəsdə bir balaca quş saxlamışam. Vaxt gəlir, o, böyüyür, uçmaq istəyir. Mən isə onu buraxmıram, çünki ondan xoşum gəlir. Səncə, mən düz iş görürəm? Mən tələb eləmirəm ki, ona nifrət eləyəsən, ancaq gec-tez sən onsuzda buradan uçub getməlisən, düz demirəm?

KETRİN - Qucaqla məni...

RODOLFO - (onu qucaqlayır) Mənim körpəm.

KETRİN - Öyrət məni. (ağlamsınır) Mən heç nə bilmirəm, öyrət məni, Rodolfo, al qucağına məni.

RODOLFO - Evdə heç kəs yoxdur. Keçək içəri. Gəl. (O, qızı yataq otağına aparır) Di, bəsdir, ağlama, əzizim.

(Küçədəki işıqlar artır, Eddi görünür. O, bir balaca keflidir. Pillələri qalxır. Evə daxil olur, o yan bu yana baxır, cibindən şüşə çıxarıb, masanın üstünə qoyur. O biri cibindən ikinci şüşəni, qoltuq cibindən isə üçüncü şüşəni çıxarır. Masanın üstündə tikiş və paltar görüb yaxınlaşır, onlara toxunur, sonra var səslə çıxır.)

EDDİ - Biatris? (mətbəxə tərəf addımlayır, içəri boylanır) Biatris. Biatris.

(Ketrin yataq otağından çıxır, Eddinin baxışından özünü pərt hiss eləyib, əynindəki paltarını düzəldir.)

KETRİN - Bu gün tez qayıtmısan.

EDDİ - Yeni ilə az qalıb. (tikişə işarə edir) Rodolfo sənə təzə paltar tikir?

KETRİN - Yox. Özümə köynək tikirəm.

(yataq otağının qapısında Rodolfo görsənir, Eddi, onu görüb, səksənir. Rodolfo ehtiyatla ona salam verir.)

RODOLFO - Biatris anası üçün hədiyyə almağa gedib. (pauza)

EDDİ - Yiğışdır şələ-küləni. Tez ol. (Ketrin birdən dönüb yataq otağına atılır, lakin Eddi onun əlindən yapışır) Sən hara?

KETRİN - (Qorxudan titrəyir) Görürəm, mən də buradan getməliyəm, Eddi.

EDDİ - Xeyr, heç yana gedən deyilsən. O isə buradan rədd olmalıdır.

KETRİN - Məncə, mən daha burada qala bilmərəm. (o, qolunu dartıb, azad olur və yataq otağına tərəf addımlayır) Bağışla, Eddi. (o, Eddinin gözlərindəki yaşını görür) Lazım deyil, ağlama. Mən qonşuluqda yaşayacağam, sənənlə tez-tez görüşəcəyik. Mən doğrudan da daha burada qala bilmirəm. Sən özün də bunu çox gözəl başa düşürsən. Elə deyil? (Eddiyə yaxınlaşır) Mənə xeyir-dua ver. (ovuclarını dua oxuduğu kimi bir-birinə sıxır) Ah, Eddi, mənə belə baxma.

EDDİ - Sən heç yerə gedən deyilsən.

KETRİN - Mən daha uşaq deyiləm, Eddi. Sən...

(Eddi birdən əlini atıb, Ketrini özünə tərəf dartır və müqavimət göstərməsinə baxmayaraq, Ketrinin dodaqlarından öpür.)

RODOLFO - Dayanın. (Eddinin əlindən yapışır) Eləməyin. İncitməyin onu.

EDDİ - (Cəld ona tərəf dönür) Sənə nə lazımdır?

RODOLFO - Bəli. Mənə bu qız lazımdır, başqa heç kəs. O, mənim arvadım olacaq.

EDDİ - Bəs sən özün nə olacaqsan?

RODOLFO - Görərsiniz.
KETRİN - Rodolfo, get bayırda gözlə, onunla mübahisə eləmə.
EDDİ - Hə, göstər görüm. Göstər səndən nə çıxacaq? Hə-ə-ə...
RODOLFO - (hirsindən az qalır ağlasın) Mənimlə bu cür danışmayın. (Rodolfo hücum edir, Eddi isə onun qollarını burur, qəhqəhə çəkir, sonra birdən onu öpür.)
KETRİN - Eddi, burax, eşidirsən? Öldürmə səni. Burax onu deyirəm. (O, Eddinin üzünü çırmalayır və Eddi Rodolfonu buraxır. Eddi, gözlərindən yaş axa-axa, Rodolfaya istehza ilə gülür. Ketrin dəhşət içində ondan gözünü çəkə bilmir. Kişilər bir-birini yaralamış vəhşi heyvanları xatırladırlar, hər ikisi rəqibin neyləməsini gözləyirlər.)
EDDİ - Gördün? (Rodolfoya) Sabahacan sənə vaxt verirəm, oğlan. Sürüş burdan, özü də tək. Eşidirsən? Tək.
KETRİN - Mən onunla gedirəm, Eddi. (Rodolfoya tərəf irəliləyir.)
EDDİ - (başı ilə Rodolfonu işarə edir.) Bununla yox. (qız qorxudan ayaq saxlayır.) Məni məcbur eləmə ki, pis iş görüm, Ketrin. Sənsə, dənizçi, elədiyini qabaqcadan fikirləş. Qanunla özünü dənizə atmalısən, mənim sənə yazığım gəlir. Çıx get buradan, özü də ona toxunsan, meyidini yerə uzadaram. (O, evdən çıxır.)

(Qaranlıq çökür, bir azdan isə işıq şüasına Alfyeri görsənir).

ALFYERİ - Dekabr ayının iyirmi yeddisində mən bir də onunla görüşdüm. Adətən saat altı olmamış evə qayıdırdım, lakin o gün idarədə yubanmışdım, oturub, pəncərədən limana baxırdım və küçəylə yanıma gələn Eddini görəndə kimi bildim nəyi gözləyirdim. Elə bilirsiniz, sizə yuxumu danışaram? Vallah, hər şey elə yuxu kimi idi. (Eddi səhnəyə daxil olur, kepkasını çıxarır, stulda əyləşir. Gözləri yol çəkir.) Mən ona qulaq asmaqdansa daha çox gözlərinə baxırdım. Əslinə qalsa, bizim söhbətimiz yaxşı yadımda qalmayıb. Amma bir şeyi heç vaxt unutmaram: o mənə baxanda, elə bil otaq qaranlıqlaşdı, çünki gözləri iki tunelə oxşayırdı. Arada istədim polis idarəsinə zəng vuram, ancaq onlara nə deyəcəkdim: axı, hələ heç bir hadisə baş verməmişdi. (O, başını aşağı salır və səsinin ahəngini dəyişib, Eddiyə) Başqa sözlə desək, o oğlan buradan getməyə razı deyil, elədir?

EDDİ - Arvadım istəyir onlarçun üstümüzdəki mərtəbədə kirayə otaq tutsun. Orada bir qarı yaşayır, bir otağı boşdur.

ALFYERİ - Bəs Marko nə deyir?

EDDİ - Oturub susur. Marko çox danışan deyil.

ALFYERİ - Yəqin ki, ona çatdırmayıblar. Necə bilirsən?

EDDİ - Heç necə. Dillənmir.

ALFYERİ - Arvadınız bu barədə nə deyir?

EDDİ - (Boynuna almaq istəməyərək) Hamı susur. Bunu necə başa düşürsüz?

ALFYERİ - Siz oğlanın günahını sübut edə bilmədiniz. Sözlərinizdən bircə onu başa düşdüm ki, sizin qolburmanızdan çıxmağa onun gücü çatmır.

EDDİ - Yenə də deyirəm: mən əminəm ki, o oğlan birtəhərdir. Axı, gücün buna nə dəxli. Məsələn, götürək siçanı. Cuqqulu bir siçanı əlində tutanda, görürsən ki, azad olmaqdan ötrü nə qədər çırpınır. Bu isə heç tərpənmədi də. Nə deyirsiniz deyən, cənab Alfyeri, amma mən yüz faiz əminəm ki, onun başı xarəbdir.

ALFYERİ - Axı, siz neyçün belə etdiniz?

EDDİ - Qıza gözlərinin qabağında göstərmək istəyirdim ki, bu hansı yuvanın quşudur. Qoy görsün, həmişəlik yadında saxlasın. Anası sağ olsaydı, bağı çatlardı. (Özünü güclə ələ alır) İndi mən neyləyim? Deyin, nə iş görüm?

ALFYERİ - Qız özü dedi ki, ona ərə gedəcək?

EDDİ - Hə, dedi. Bilmirəm, başıma nə çarə qılım? (Kiçik pauza)

ALFYERİ - Sizə axırıncı dəfə deyirəm, Eddi. İstəyirsiniz qəbul edin, istəmirsiniz - etməyin, öz işinizdir. Ancaq nə qanun, nə də vicdan sizə haqq vermir ki, o qıza mane olasınız. Çünki o, azad insandır.

Eddi - (qəzəblənərək) Siz məni eşitmirsiniz?

ALFYERİ - Mən sizi çox gözəl eşidirəm, indisə siz mənə qulaq asın. Sizi xəbərdar edib deyirəm: qanun

---

- təbiət deməkdir. Əgər qanun səhvdirsə, demək, o, təbiətə zidd olduğuna görə səhvdir. Lakin sizin danışdığınız əhvalatda o, təbiidir, buna görə də çayın qarşısını almağa çalışmayın - batarsız. Buraxın qızı, getsin. Ona xeyirduanızı verin.

(Səhnənin o biri tərəfindən dayanan telefon budkası göy işıqla işıqlanır. Eddi yumruqlarını sıxıb, ayağa qalxır.) Məsəl var, Eddi, qız özgənindir. Gec tezi var ancaq. (Eddi dönür ki, getsin, Alfyeri isə həyəcanla ayağa qalxır.) Dostlarınız sizdən imtina edəcəklər, Eddi. Sizi başa düşən də, hətta halınızı keçirən də sizə nifrət edəcək. (Eddi çıxıb gedir) Başınızdan rədd eləyin, Eddi. (Alfyeri çığıra-çığıra qaranlığa tərəf irəliləyir.)

(Telefon budkası gur işıq saçır. Budkanın qabağında Eddi görsənir.)

EDDİ - (budkaya girib, dəstəyi götürür) İmmiqrasiya İdarəsinin nömrəsini verin. Çox sağ olun. (Nömrəni yığır.) Sizinçün məlumat var. Qeyri-qanuni immiqrantlar barədə. İki nəfər. Elədir. Dördyüz qırx bir nömrəli ev, Sakson Strit, Bruklin. Elədir. Birinci mərtəbə. Hə? (Çətinliklə) Qonşuluqda oluram, vəssalam. Hə? (Aydındır ki, ondan nəsə soruşurlar, lakin o, asta-asta dəstəyi asır. Budkadan çıxanda Mayk və Luislə rastlaşır.)

LUİS - Keqli oynayaq, Eddi?

EDDİ - Yox, evə getməliyəm.

LUİS - Onda salamat qal.

EDDİ - Hələlik.

(Luis və Mayk söhbət edə-edə səhnədən çıxıb gedirlər. Eddi onların arxasınca baxır, sonra o yan bu yana baxır və nəhayət evə daxil olur. Mənzildəki işıqlar artır. Biatris Yeni il oyuncaqlarını qutuya yığır.)

EDDİ - Camaat hanı? (Biatris cavab vermir) Soruşuram, camaat haradadır?

BİATRİS - (Ona baxır, bir növ qorxuyla) Mən onları yuxarı, missis Donderogilə köçürtdüm.

EDDİ - Belə tez köçdülər?

BİATRİS - Hə.

EDDİ - Ketrin hanı? O da yuxarıdadır?

BİATRİS - Balışları aparıb gəlir.

EDDİ - Ora köçüb eləməsin.

BİATRİS - Bura bax, bəsdir bu barədə danışdın. Bəsdir bu barədə danışdın.

EDDİ - Yaxşı, yaxşı əsəbiləşmə.

BİATRİS - Mən bu barədə bir də heç nə eşitmək istəmirəm, başa düşdün? Heç nə.

EDDİ - Nədir özündən çıxmısan? Onları bura kim gətizdirib?

BİATRİS - Düz deyirsən, günah məndədir. Kaş onları bura dəvət eləyən yerdə başıma daş düşəydi.

Kaş canım çıxaydı o sözləri deyəndə.

EDDİ - Ölmək lazım deyil, vəssalam. (Var-gəl eləyir.) Məncə, öz evimdə istədiyim kimi yaşamağa haqqım var. (Arvadının etibarını qaytarmağa çalışdığına görə dinc dura bilmir.) Bura mənim evimdir, onların evi deyil ki...

BİATRİS - Sən məndən daha nə istəyirsən? Onlar buradan köçdülər, indi sənə nə lazımdır?

EDDİ - İstəyirəm ki, mənə öz evimdə hörmət etsinlər.

BİATRİS - Mən onları buradan köçürtdüm, yenə də məndən narazısan? Budur sənin evin, bu da hörmətin.

EDDİ - (dodaqlarını gəmirərək, var-gəl eləyir.) Sənin danışığın heç xoşuma gəlmir, Biatris.

BİATRİS - Mən də sənə dedim ki, hər şeyi sən istədiyini kimi eləmişəm.

EDDİ - Heç xoşum gəlmir. Nə danışığ tərzin, nə də baxışların. Bu, mənim evimdir. Mən qızın taleyinə cavabdehəm, onu qorumalıyam.

BİATRİS - Buna görə oğlanla oyun çıxarmalı idin?

EDDİ - Nə oyun?

BİATRİS - Qızın yanında ona elədiyini deyirəm. Sən bilmirsən nəyi deyirəm? Qız indiyəcən tir-tir əsir, gözünə yuxu getmir. Elə qoruyursan onu?

EDDİ - (asta səslə) O oğlan birtəhərdir, Biatris. (bir qədər susandan sonra) Eşidirsən?

BİATRİS - Bura bax, mən birdəfəlik qurtardım bununla, vəssalam. (işinə davam edir)

EDDİ - (qutunu bağlamağa ona kömək edir) Yaxın günlərdə biz sənənlə yaxşı yaşayacağıq, Biatris.

BİATRİS - Sən allah, mənimlə işin olmasın. Hər şeyi yaddan çıxarmalıyıq, qurtarsın getsin.

EDDİ - Mən istəyirəm hörmətimi saxlayasan, Biatris. Özünü bilməməzliyə vurma.

BİATRİS - Nəyi deyirsən? (pauza)

EDDİ - Mən özüm bilərəm yataqda nə vaxt ər-arvad olacağıq, nə vaxt olmayacağıq. Mənim xoşuma gəlmir ki...

BİATRİS - Mən heç bu barədə ağız açmışam?

EDDİ - Demisən, Biatris, demisən, mən kar deyiləm. Bu barədə bir kəlmə də eşitmək istəmirəm. Özüm bilərəm nəyi eləməliyəm, nəyi yox.

BİATRİS - Yaxşı. (pauza)

EDDİ - Sən dəyişmişən, Biatris. Tamam başqa adam olmusan. Sən ömründə xırda bəhanələrlə üstümə atılmazdın. Son bir-iki ili evə qayıdanda bilmirəm məni hayandan zərbə gözləyir. Mən dönüb olmuşam göyərçin, burada ki, tir.

BİATRİS - Düzdür, düzdür.

EDDİ - Nə "düzdür, düzdür" salmışan? Mən sənənlə ciddi danışırım. Arvad öz ərinə inanmalıdır. Əgər mən sənə deyirəm ki, oğlanın başı xarəbdir, məbadə deyəsən ki, ağılı yerindədir.

BİATRİS - Axı, sən haradan bilirsən?

EDDİ - Bilirəm, vəssalam. Mən heçnədən adama böhtan atmaram. Onu görəni kimi gözüüm su içmədi. Bundan başqa, neyçün boynuma qoyursan ki, mən Ketrinin ərə getməsini istəmirəm. Tər tökə-tökə pul qazanmışam ki, o, stenoqrafiyanı öyrənib, yuxarı təbəqəli adamlarla oturub dursun. Əgər onun ərə getməsini istəməsəydin, heç belə eləyərdim? Hərdən sənənlə sözlərdən elə çıxır ki, guya mənim dünyadan xəbərim yoxdur.

BİATRİS - Axı, qız onu sevir.

EDDİ - Biatris, o uşaq özü də bilmir, nə istəyir.

BİATRİS - Bəla elə bundan başlanıb ki, sən ona uşaq kimi baxmışan, bayıra da zorla buraxmışan. Bunu mən sənə yüz dəfə demişəm. (pauza)

EDDİ - Yaxşı. Bundan sonra buraxaram.

BİATRİS - İndi sənənlə icazənə ona lazım deyil. Artıq gecdir, Eddi.

EDDİ - Bəlkə deyim ona ki, hara istəsə buraxacağam?

BİATRİS - Gələn həftə toylarını eləmək istəyirlər, Eddi.

EDDİ - (Səksənir) Özü deyib?

BİATRİS - Eddi, qulaq as sözümə, get onun yanına, xeyirduasını ver.

EDDİ - Axı nə xəbərdir? Gələn həftə niyə?

BİATRİS - Ketrin qorxur ki, Rodolfonu tuturlar. Toylarını eləsələr Rodolfo vətəndaşlıq hüququnu alacaq. Qız doğrudan onu sevir, Eddi.

(Eddi ayağa qalxır, narahat-narahat var-gəl eləyir, sanki özünə yer tapa bilmir.)

Neyçün ona bir kəlmə yaxşı söz deməyəsən? Zənnimcə, o, hələ də sənənlə səmimi dost kimi dolanmaq istəyir. (Eddi bir yerdə durub, gözlərini döşəməyə dikib). Sözüüm odur ki, bəlkə sən ona deyəsən ki, toyuna gələcəksən?

EDDİ - Özü sənəndən xahiş edib?

BİATRİS - Yox, ancaq əminəm ki, ürəyincə olardı. Mən istəyirəm onunçün fəvqəladə bayram olsun. Deyirəm, onu əməlli başlı yola salaq. Necə bilirsən? Deyirəm, həyatda hələ o qədər əzab-əziyyət görəcəm, heç olmasa qoy əvvəli sevincə başlasın. Nə deyirsən buna? Axı, o, hələ də səni istəyir, Eddi. (Eddi əlləri ilə gözlərini yumur) Nə oldu sənə, ağlayırsan? (Eddiyə yaxınlaşır, onun başını qucaqlayır) Get... neyçün gedib ondan üzr istəmirsən? (Ketrin yuxarıdakı mərtəbədən pilləkənlə aşağı düşür. Onlar onun addım səslərini eşidirlər) Odur... bura gəlir. Hə, di get, barış onunla.

EDDİ - (təlaşla) Yox, bacarmaram. Danışa bilmərəm onunla.

BİATRİS - Eddi, ona rəhmin gəlsin. Qoy toyu şənlə keçsin.

EDDİ - Mən gedirəm. Gedim bir az gəzişim. (Eddi ayağa qalxır, pəncəyini götürməyə gedir. Bu vaxt Ketrin yataq otağına tərəf gəlir.)

BİATRİS - Ketir? Eddi, getmə, dayan bir dəqiqə. (Eddinin qoluna sıxılır) De sözüünü. Ketir. Dəvət elə

onu.

EDDİ - Yaxşı, mən... (istəyir ki, getsin, lakin Biatrix onu buraxmır.)

BİATRİS - Xeyr, o səndən nəşə xahiş eləmək istəyir. Danış, Ketİ. Qabaqda xeyir işimiz var. Məgər bu cür məqamda bir-birinizə nifrət eləməlisiniz?

KETRİN - Mən ərə gedirəm, Eddi. Gəlmək istəyirsinizsə, toyumuz şənbə günü olacaq. (pauza)

EDDİ - Çox gözəl. Mən ancaq sənin xeyrinçün çalışırdım, Ketİ. Ümidvaram ki, bunu bilirsən.

KETRİN - Bilirəm. (Getmək istəyir)

EDDİ - Ketrin. (qız üzünü ona çevirir.) Biatrixlə bu saat elə sənin söhbətini eləyirdik... İşdir, əgər sən bir yerə getmək istəsən, misal üçün... Demək istəyirəm, mən başa düşdüm ki, nahaq yerə səni evdən bayıra çıxmağa qoymamışam. Rodolfo sənin rastına gələn birinci oğlandı, aydındı? Axı, sən işə düzələn kimi orada o qədər cavan oğlanlarla tanış olacaqsan ki, bir də gördün rəyin dəyişdi. Tələsmək nəyə lazımdır? Bəlkə bir qədər gözləyəsən, bir az da böyüyəsən, bəlkə bir-iki aya çox şey dəyişdi? Sonra özün də məəttəl qalacaqsan ki, gör kimə ərə getmək istəyirdin.

KETRİN - Yox, biz artıq qərara gəlmişik.

EDDİ - (həyəcanla) Ketİ, dayan bir dəqiqə.

KETRİN - Yox, qərarım qətidir.

EDDİ - Ömründə başqa oğlan görməmişən, Ketİ. Axı, qərarın haradan qəti ola bilər?

KETRİN - Ola bilib. Mənə ondan başqa heç kəs lazım deyil.

EDDİ - Birdən onu tutsalar?

KETRİN - Buna görə tələsirik. Toyumuzu eləyən kimi o, bizim kimi vətəndaş olur. Qərarım qətidir, Eddi. (Biatrixə) O biri iki nəfərin də balıq götürmək olar?

BİATRİS - Əlbəttə, niyə soruşursan? Ancaq onların haradan gəldiyini tez-tez qarının yadına sal. (Ketrin yataq otağına keçir.)

EDDİ - Orada bəyəm başqa immiqrantlar da var?

BİATRİS - Hə, iki nəfər cavan oğlan təzə gəliblər.

EDDİ - Necə yəni təzə gəliblər?

BİATRİS - İtaliyadan, qəssab Liparinin qardaşı uşaqlarıdır. Dünən gəliblər. Markoyla Rodolfo ora köçməyədilər, heç xəbər də tutmazdım. (Ketrin qucağında iki balıq tutmuş, yataq otağından gəlir.) Lap yaxşı oldu, bir yerdə şirin-şirin söhbətlər eləyərlər.

EDDİ - Ketrin! (Ketrin çıxış qapısının astanasında dayanır, Eddi hər ikisinə müraciət edərək) Siz, deyəsən, ağılnızı tamam itirmisiniz? Onları o biri immiqrantlarla bir yerdə yerləşdirmisiniz?

KETRİN - Nə olar ki?

EDDİ - (Təlaşla) Hələ bir soruşur da. Bəlkə onları cəsuslar izləyir? Onları orada tutanda, Markoyla Rodolfoya da ilişəcəklər. Qov onları, getsinlər.

BİATRİS - Tutmaq istəsəydilər, çoxdan tutmuşdular.

EDDİ - Nə bilirsən Liparinin düşməni var ya yox? Bəlkə kimsə ona badalaq gəlmək istədi?

KETRİN - Bəs neyləyək?

EDDİ - Qonşuluqda kirayə ev qəhətədi? İki tin ondan aralı yaşasan, ürəyin partlar? Tez ol onları köçür buradan.

KETRİN - Bu iş qaldı sabaha.

EDDİ - Sabaha saxlama, bu gün həll elə bu məsələni, Ketrin. Başqa ailələrin işinə heç vaxt baş qoşma. Əgər bu oğlanlar ilişsələr, Liparigil səni ya da məni təqsir sayacaq, bütün ailəsi üstümüzdə düşəcək. Özü də hamısı dəliqanlıdır. (İki nəfər makintoşlu bayırda görsənir və evə tərəf irəliləyir.)

KETRİN - Axşam vaxtı haradan ev tapacağam?

EDDİ - Bədsir mənimlə mübahisə elədin. Onları buradan rədd elə. Elə bilirsən, həmişə səni aldatmışam? Sənə nə olub? İnanmırsan ki, sən xeyrinə deyirəm? Mən heç özüm üçün bir şey ummuşam? Yoxsa elə bilirsən ürəyim daşdandır? Ömrümdə sən zərərini bir söz demişəmmi? İndisə bax gör mənimlə necə danışırsan? Elə bil düşməniməm. Elə bil ki, mən... (Bu vaxt qapı döyülür. Eddi səksənir. Hamı yerində donur. Qapı yenə döyülür. Eddi pıçıltıyla, yuxarıya işarə edərək) Qalx, onları bayır pilləkənlə düşürt, evin dalındakı hasarı aşınlar. (Ketrin heç nə başa düşməyərək, yerindən tərpənmir.)

BİRİNCİ ZABIT - İmmiqrasiya polisi. Açın qapını.

EDDİ - Get, get. Cəld ol. (Qız birdən dəhşət dolu baxışla Eddiyə baxır) Nədir, gözünü bərəltmişən?

BİRİNCİ ZABIT - Açın.

EDDİ - (Qapıya tərəf) Kimdir orada?

BİRİNCİ ZABIT - İmmiqrasiya polisi. Açın qapını. (Eddi dönüb Biatrisə baxır. Biatris təqətsiz halda stula oturur. Sonra Eddi Ketrinə baxır, qəzəb dolu iniltiyə Ketrin yataq otağına tərəf qaçır. Qapı yenə döyülür.)

EDDİ - Eybi yox, ürəyinə salma, hər şey düzələr. (o, qapını açır, Birinci Zabit otağa daxil olur) Xeyir ola?

BİRİNCİ ZABIT - Onlar hanı? (İkinci Zabit o yan bu yana nəzər salaraq, içəri keçir və mətbəxdə itir)

EDDİ - Kimi deyirsiniz?

BİRİNCİ ZABIT - Özünüzü tülkülüyə vurmayın. Haradadır onlar? (Cəld yataq otağına keçir.)

EDDİ - Kim? Bizdə heç kəs yoxdur. (Biatrisə baxır, lakin Biatris gözünü ondan çəkir, hirsələnərək, Biatrisin üstünə elə cumur ki, elə bil savaşaçaq) Sən nə oyun çıxarırsan? (Birinci Zabit yataq otağından görsənir, mətbəxə tərəf çığırır)

BİRİNCİ ZABIT - Dominik? (İkinci Zabit mətbəxdən gəlir)

İKİNCİ ZABIT - Bəlkə başqa mənzildədir?

BİRİNCİ ZABIT - Cəmiyi iki mərtəbədir. Mən ön qapıdan qalxaram, sənə bayır pilləkənindən gözünü çəkmə. Pəncərədən səni içəri buraxaram. Gözdə-qulaqda ol.

İKİNCİ ZABIT - Oldu, Çarli. (Birinci Zabit qapıya tərəf gedir) Bu evin nömrəsi 441-dir, elədir?

EDDİ - Elədir. (İkinci Zabit mətbəxə keçir, Eddi Biatrisə tərəf dönür. Bu dəfə Biatris gözünü çəkmir və Eddinin baxışındakı vahiməni görür.)

BİATRİS - (qorxudan özünü itirir.) Aman Allah, Eddi.

EDDİ - Sənə nə olub?

BİATRİS - (Əlləriylə üzünü tutur) Vay, aman Allah, aman Allah.

EDDİ - Nədir, bəlkə məni taqsırlandırırısan?

BİATRİS - Allah xətrinə, bu nə işdir sən gördün? (Bayır pilləkənindən çoxlu addım səsləri Eddinin diqqətini cəlb edir. Biz pilləkənlə düşən Birinci Zabiti, onun arxasınca gələn Markonu, Rodolfonu, Ketrini və iki nəfər naməlum immiqrantları, bir də arxalarınca gələn İkinci Zabiti görürük. Biatris bayır qapısına tərəf keçir.)

KETRİN - (Birinci Zabitlə mübarizə aparır) Siz onlardan nə istəyirsiniz? Onlar işləyirlər, bekar gəzmirlər ki, burada kirayə qalırlar, özləri də limanda işləyirlər.

BİATRİS - (Birinci Zabitə) Ay, cənab, axı, sizə onlardan nə lazımdır? Bunlar kimin işinə mane olurlar?

KETRİN - (Rodolfonu işarə edərək) Bütün sənədləri qaydasındadır. Baxın o, Filadelfiyada anadan olub.

BİRİNCİ ZABIT - Bir addım kənara, xanım.

KETRİN - Bu nə deməkdir? Siz hansı haqla evə soxulub...

BİRİNCİ ZABIT - Yaxşı, səs salmayın. (Rodolfoya) Filadelfiyada hansı küçədə anadan olmusan?

KETRİN - Necə yəni hansı küçədə? Bəlkə mənə deyəsiz, özünüz hansı küçədə anadan olmusunuz?

BİRİNCİ ZABIT - Məmnuniyyətlə. Buradan dörd tin aralı. Yunion strit, Yüz on bir. Getdik uşaqlar.

KETRİN - (Birinci Zabitlə Rodolfonun arasına girərək) Yox, ixtiyarınız yoxdur. Çıxın gedin buradan.

BİRİNCİ ZABIT - Qulaq asın, xanım qız, əgər onların sənədləri qaydasındadır, günü sabah evlərinə qayıdacaqlar. Əgər deyilsə, onda gəldikləri yerə qayıtmalı olacaqlar. İstəsəniz vəkil tuta bilərsiniz, amma bu başdan sizə deyirəm, pullarınıza hayıfınız gəlsin. Mindir bunları maşına, Dominik. (həbs olunmuşlara) Tərpənin, dostlar.

(Kişilər aşağı düşürlər, Marko isə bir qədər ləngiyir.)

BİATRİS - (qapı ağzından) Onların kimə maneçilikləri var idi, ilahi, onlardan nə istəyirsiniz? Axı, vətənlərində acından ölürlər, nədir yapışmışınız boğazlarından? Marko! (Marko birdən hamıdan aralanıb otağa cumur və Eddi ilə üzbəüz durur. Biatrislə Birinci Zabit özlərini yetirincə, Marko Eddinin üzünə tüpürür. Ketrin özünü Rodolfonun qucağına atır. Eddi fəryad qopararaq, Markonun üstünə cumur.)

EDDİ - Ay sənin ananın... (Birinci Zabit tələsik Eddini kənara itələyib, Markodan ayırır.)

BİRİNCİ ZABIT - (aralarında durub, Eddini Markodan ayırmaqdadır) Qurtarın!

EDDİ - Mən səni öldürəcəyəm, köpək oğlu.

BİRİNCİ ZABIT - Bəsdir görək. (Eddini çiyinlərindən tutub sirkələyir.) Qal burada, özün də nə bayıra çıxasan, nə də buna sataşasan. Eşidirsən? Çıxmasan yaxşıdır, dost... (Bir anlığa sükut çökür. Sonra Birinci Zabit Markonun qolundan yapışıb Eddiyə axırıncı dəfə xəbəredici işarə edir. O, Marko ilə birlikdə mənzildən çıxan zaman, Eddi qəzəblənir.)

EDDİ - Mən bunu yadımda saxlaram, Marko. Eşitdin nə dedim? (Birinci Zabit Markoyla pillələri enirlər. Küçədə ön qapının ağzında Luis, Mayk, qəssab Lipari - enlikürək, orta yaşlı kişidir - və bir neçə qonum-qonşu yığılıb. Qəssab Lipari iki nəfər naməlum cavan oğlana yaxınlaşıb, onları öpür. Eddi Markonun ünvanına lənət yağdıra-yağdıra bayıra çıxır. Biatris onu saxlamağa çalışır.)

EDDİ - Demək, budur sənin çoxsağolun? Sənə öz yorğan-döşəyimi verdim üçün budur təşəkkürün? Sən hələ gəlib məndən üzr istəyəcəksən, Marko. Eşidirsən, Marko?

BİRİNCİ ZABIT - (Markonun qolundan bərk yapışıb) Bəsdirin, xanım, biz getməliyik. Hamınız maşına oturun, uşaqlar, bax orada dayanıb. (Rodolfo hönkürən, taqətdən düşmüş Ketrinin qolundan tutaraq, hamıyla birlikdə səhnənin sağ tərəfinə keçir.)

KETRİN - O, Filadelfiyada anadan olub. Siz ondan nə istəyirsiniz?

BİRİNCİ ZABIT - Kənara keçin, xanım qız. Getdik, getdik...

(İkinci Zabit iki nəfər naməlum oğlanla səhnədən çıxırlar. Birinci Zabitin başı Ketrinlə qarışdığını gören Marko qolunu Birinci Zabitin əlindən dartıb, barmağı ilə Eddiyə göstərir.)

MARKO - Odur, onun işidir. (Eddi Biatrisi kənara itələyib, Markonun üstünə atılır.)

BİRİNCİ ZABIT - (Markonu arxadan tutub, cəld səhnənin sağ tərəfinə aparır.) Getdik.

MARKO - (Gedə-gedə geriyə baxıb barmağı ilə Eddini göstərir.) Odur, odur balalarımı öldürən. Odur uşaqlarımın çörəyini oğurlayan.

(Markonu apardılar. Camaat üzünü çevirir Eddiyə)

EDDİ - (Lipariyə və onun arvadına) O, dəli olub. Yorğan döşəyimi ona vermişəm. Altı ay onları doğmaca qardaşlarım kimi əzizləmişəm.

(Qəssab Lipari üzünü ondan çevirir və arvadının qolundan tutub, səhnənin sol tərəfinə gedir.)

EDDİ - Lipari! (Liparinin ardınca gedir) Allah özü şahiddir ki, mən onları nə cür əzizləmişəm, hətta yorğan-döşəyimi də onlara vermişdim.

(Lipari arvadıyla səhnədən çıxır. Eddi geriyə dönür və səhnənin sağ tərəfində dayanmış Luis və Mayka tərəf irəliləyir.)

EDDİ - Luis. Luis, sən də?

(Luis ona əhəmiyyət verməyib dönür və Maykla birlikdə səhnənin sağ tərəfindən çıxırlar. Evin astanasında təkə Biatris dayanıb. Maşın dayanan tərəfdən Ketrin qayıdır. Baxışında heç bir ifadə yoxdur. Eddi Luis və Maykın arxasınca çığırmaqdadır.)

EDDİ - O, öz sözünü geriyə götürəcək. Ya geri götürəcək, ya da mən onu öldürəcəyəm. Mən onu öldürəcəyəm. Eşidirsiniz? Öldürəcəyəm onu. (Çığıra-çığıra səhnənin sol tərəfindən çıxır.)

(İşıq yenidən yanmazdan əvvəl səhnədə bir müddət qaranlıq davam edir. Sonra qazamatdakı görüş otağı işıqlanır. Marko əyləşib, Alfyeri, Ketrin və Rodolfo isə ayaq üstə durublar.)

ALFYERİ - Mən gözləyirəm, Marko, sözünüz nə olacaq?

RODOLFO - Marko indiyəcən bir nəfərə də pislik etməyib.

ALFYERİ - Məhkəmə başlayana qədər mən sizi zaminə götürə bilərəm. Ancaq götürməyəcəyəm. Başa düşürsüz niyə? Siz mənə söz verməyincə. Mən sizin sözünüze inanıram, çünki düz adamsız. Razısınız?

MARKO - Bizdə onu çoxdan öldürmüşdülər. O, bu qədər yaşamazdı.

ALFYERİ - Yaxşı, Rodolfo, sən indicə mənimlə gedərsən...

RODOLFO - Yox. Xahiş edirəm sizdən, cənab vəkil. Marko, ona söz ver. Yalvarıram, axı, mən istəyirəm ki, sən toyumu görəsən. Sən burada ola-ola, mən necə evlənə bilərəm? Xahiş edirəm fikrindən əl çək. Özün də bilirsən ki, bunu bacarmazsan.

(Marko susur)

KETRİN - Marko, məgər sən başa düşürsən? Əgər sən pis iş tutmaq fikrindəsənsə, cənab Alfyeri sənə zamin ola bilməz. Lənətə gəlsin Eddi. İstər yüz il yaşasa da, daha onu dindirən də olmayacaq. Hamı onsuz da bilir ki, sən onun üzünə tüpürmüşsən. Bəsidir, elə deyil? Heç olmasa mənə yazığın gəlsin. Axı,

---

mən də istəyirəm ki, toyumuzda olasan. Sənin arvadın, balaların var, Marko. Burada yatmaq əvəzinə məhkəmə gününəcən işləyə bilərdin.

MARKO - (Alfyeriyə) Bəlkə bir imkan var?

ALFYERİ - Xeyr, Marko. Sən evinə qayıtmalısan. Məhkəmə heç nə dəyişməyəcək. Quru rəsmiyyətdir.

MARKO - Bəs Rodolfo? O, burada qala bilər?

ALFYERİ - Evlənən kimi amerikalı olacaq. Buna icazə var, tək arvadı buralı olsun.

MARKO - (Rodolfoya baxaraq) Eybi yoxdur, yenə əlimizdən nəsə gəldi. (O, əlini Rodolfonun çiyninə qoyur. Rodolfo isə əlini onu əli üstə qoyur.)

RODOLFO - Marko, söz ver ona.

MARKO - (Onun əlini kənara çəkir) Mən ona nə deyim? Onsuz da o bilir ki, bu cür söz vermək düz iş deyil.

ALFYERİ - Bəs adam öldürmək düz işdir?

MARKO - (Alfyeriyə baxır) Məgər elə deyil?

ALFYERİ - Xeyr.

MARKO - (Başını bulayır - bu, onun üçün yeni fikirdir) Bəs bu adama neyləyəcəklər?

ALFYERİ - Heç bir şey. Qanuna tabedirsə, yaşayacaq özü üçün, vəssalam.

MARKO - (Ayağa qalxır, Alfyeriyə) Qanuna? Qanunların hamısı kitabda yazılımayıb.

ALFYERİ - Yazılıb, hamısı kitabdadır. Bunlardan başqa qanun yoxdur.

MARKO - (hirsələnəyə başlayır) O, qardaşımı alçaltdı. Doğmaca qardaşımı. Balalarımı ac-susuz qoydu. Mənim əməyimə lağ elədi. Məgər, mən qazamata düşməkdən ötrü işləyirdim, cənab vəkil?

ALFYERİ - Bilirəm, Marko...

MARKO - Necə olur ki, bu cür cinayət üçün qanun yoxdur? Bəs bununla əlaqədar qanun harada yazılıb?

ALFYERİ - Eləsi yoxdur.

MARKO - (təzədən əyləşir, başını bulayır) Mən bu ölkədə heç nədən baş açə bilmirəm.

ALFYERİ - Yaxşı, nə oldu cavabınız? Siz hələ beş-altı həftə işləyə bilərsiniz. Əks halda burada oturmağa olacaqsınız. Mənə nə deyirsiniz?

MARKO - (Gözünü aşağı salır, o, elə bil nədənsə çox pərtidir.) Yaxşı.

ALFYERİ - Siz ona toxunmayacaqsınız. Siz söz verdiniz. (Qısa pauza)

MARKO - Bəlkə də o, pəşman olub, məndən üzr istədi. (Markonun gözləri yol çəkir. Alfyeri onun əlindən tutur.)

ALFYERİ - Bu əl, Marko, Allahın əli deyil. Ədalət ancaq Tanrının əlindədir.

MARKO - Aydınır.

ALFYERİ - (razı olmuş kimi başını tərpedir, ancaq Markodan bir az şübhələnir) Yaxşı, Ketrin, Rodolfo bir də Marko, biz getməliyik.

(Ketrin Rodolfonu və Markonu öpür, sonra isə əyilib Alfyerini əlindən öpür.)

KETRİN - Mən gedim Biatrisin dalınca, sonra sizinlə kilsədə görüşərik. (Səhnədən cəld çıxır)

(Marko ayağa qalxır. Rodolfo birdən onu ağışına alır. Marko qardaşının küreyindən yüngülcə vurur və Rodolfo Markodan aralanıb, Ketrinin dalınca gedir. Marko Alfyeri ilə üz-üzə dayanır.)

ALFYERİ - Ancaq Tanrının əlindədir, Marko. (Marko dönür, çıxıb gedir. Alfyeri sanballı adamların yerisi ilə səhnəni tərk edir. İşıq sönmür.)

(Mənzil işıqlanır. Eddi tək-tənha yellənən kreslosunda oturub, yavaşca yellənir. Yataq otağından Biatris gəlir. O, olduqca yaraşlıq geyinib.)

BİATRİS - (Ehtiyatla) Mən bir saata qayıdıram. Yaxşı, Eddi?

EDDİ - (Elə bil lap təqətdən düşüb) Nədir, bəlkə mən öz-özümle danışmağa başlamışam?

BİATRİS - Eddi, Allahdan qorx, axı, bu gün onun toyudur.

EDDİ - Sən eşitmədin mən nə dedim? Biatris, ora getsən, qayıtmaya bilərsən.

BİATRİS - Axı niyə? Nəyə nail olmaq istəyirsən?

EDDİ - Hörmətimi qaytarmaq istəyirəm. Eşitmisən elə söz? Arvadın ərinə olan hörməti. (yataq otağından Ketrin gəlir.)

KETRİN - Saat dördə işləyib, biz çoxdan orada olmalıyıq, Biatris. Keşiş bizi gözləyən deyil.

BİATRİS - Eddi, bu gün onun toyudur. Onun ailəsi tərəfdən heç kəs olmayacaq. Rəhmətlik bacımın ruhuna and verirəm səni, burax gedim. Mən ancaq bacıma görə ora gedirəm.

EDDİ - (guya sarsılır) Bəsdir, Biatris, səhərdən səninlə bunun davasını eləyirik, mən də nə lazımdır onu demişəm... ya o, bura gəlib məndən üzr istəyəcək, ya da ki, bu evdən kilsəyə bir adam da getməyəcək. İndi özün bil, əgər onlar sənin üçün məndən əzizdirlərsə, onda çıx get. Ancaq geri qayıtma. Sən ya onların tərəfində olmalısan, ya - mənim, vəssalam.

KETRİN - (gözlənilmədən) Heç bilirsən sən kimsən?

BİATRİS - Sus.

KETRİN - Sən bir daha heç kəsə heçnə əmr edə bilməzsən. Heç kəsə. Ömrünün axırınacan, eşidirsən?

BİATRİS - Kəs səsini, Ketİ.

KETRİN - Sən mənimlə gedəcəksən!

BİATRİS - Olmaz, Ketİ, gedə bimərəm.

KETRİN - Sən bunun sözünə niyə qulaq asırsan? Bu satqımın.

BİATRİS - Danışığı bil.

KETRİN - Bundan qorxursan? Bu ilandan? Bunu yeri zibbillikdir.

BİATRİS - Bəsdir, dedim.

KETRİN - (ağlamsınaraq) Adamları yatan yerdə sancır. Gizlin-gizlin, sürünə-sürünə gəlib, adamı zəhərləyir. Eləsinin yeri xarabalıqdır.

(Eddi hazırdır masanı qızın başına keçirsin.)

BİATRİS - Yox, Eddi. Eddi. (Ketrinə) Onda bizim hamımızın yeri xarabalıqdır. Sənin də, mənim də. Nə olubsa, bu işdə hamımızın günahı var. Bunu heç vaxt unutma, Ketrin. (Qıza yaxınlaşır). İndisə get, get toyuna, Ketİ, mən evdə qalacağam. Get. Allah sizi xoşbəxt eləsin.

(Rodolfo gəlir)

RODOLFO - Eddi.

EDDİ - Sənə bura soxulmağa kim icazə verib? Rədd ol buradan.

RODOLFO - Marko bura gəlir, Eddi. (pauza) O, bu saat kilsədə dua oxuyur. Başa düşürsünüz, bu nə deməkdir? (pauza) Ketrin, biz getsək yaxşıdır. Gedək mənzilə.

KETRİN - Eddi, çıx get bir yerə, xahiş edirəm.

BİATRİS - (astaca) Eddi, gedək bir az gezək. Elə ikimiz. (Eddi yerindən tərpənmir). Mən istəmirəm ki, o bura gələndə, sən burada olasan. Plaşını götürərəm.

EDDİ - Hara? Mən hara getməliyəm? Mənim evim buradır.

BİATRİS - (çığırır) Nə xeyri? Bu saat o özündə deyil. Sən özün məndən yaxşı bilirsən ki, onlar elə hallarda nəyə dönürlər. Axırı pis olacaq, Eddi. Bir də, axı, sənin Markoyla heç bir haqq-hesabın olmayıb, əksinə ondan həmişə xoşun gəlib.

EDDİ - Markoyla haqq-hesabım yoxdur? Bəs o boyda camaatın qabağında kim məni casus çıxartdı? Bəyəm sən orada deyildin?

RODOLFO - (birdən Eddiyə tərəf atılır) Bütün günah məndədir, Eddi. Hamısı mənə görə oldu. Mən səndən üzr istəməliyəm. Nahaq yerə sənin icazəni almadım. (Eddinin əlini öpmək istəyir, amma Eddi əlini kənara çəkir.)

BIATRIS - Eddi, o, səndən üzr istəyir.

RODOLFO - Hər şeyi eləyən mənəm. Ancaq siz özünüz də məni təhqir elədiniz. Allah bilir nəyə görə. Bəlkə də heç məni alçaltmaq fikrində deyildiz...

BİATRİS - Qulaq as, Eddi. Qulaq as, gör sənə nə deyir.

RODOLFO - Mən istərdim ki, Marko gələndə, biz ona deyə bilək ki, barışmışıq və aramızda daha heç bir söz-söhbət qalmayıb, onda Marko bəlkə də...

EDDİ - İndisə bura qulaq as...

KETRİN - Eddi, o haqlıdır.

BİATRİS - Axı, sənin istədiyini nədir, Eddi?

EDDİ - İstəyirəm ki, adımla mənə qayıtarsınlar. Bu bambılı mənim adımla götürməyib. Adımı oğurlayan Markodur. (Rodolfoya) Sən isə, oğlan, onun yanına qaç de ki, əgər hamının yanında adımla

---

mənə qaytarmasa, özüm ondan alacağam. İnanmırsan? Gedək görək hanı o? Apar mənı onun yanına.

BİATRİS - Eddi, qulaq as...

EDDİ - Yoruldum qulaq asmaqdan. Gedək.

BİATRİS - Qan tökülsə yaxşıdır? Axı o, sənın əlini öpdü.

EDDİ - Ona fikir verən kimdir? (Rodolfoya) Getdik.

BİATRİS - (Yolunu kəsir) Bir şeyi mənə başa sal. Eddi, dayan. Qulaq as, axı mən səni sevirəm. Tutaq ki, Marko əlini öpdü, tutaq ki, lap qarşında diz çökdü, məgər sən bununla kifayətlənəcəksən? Yox, çünki sənın istədiyın başqadır.

EDDİ - Mənə mane olma.

BİATRİS - Sənın məqsədin başqadır. Amma arxayın ola bilərsən, bu qız heç vaxt səninki olmayacaq.

KETRİN - (vahimə içində) Biatris.

EDDİ - (az qalır ağılı çaşsın) Biatris.

(Bayırda Marko görünür. O, evin girəcəyinə tərəf irəliləyir.)

BİATRİS - (hönkürək, çığırır) Qan axıtmaqdansa düz sözü boynuna alsan yaxşıdır, Eddi. Ketrinlə həmişəlik vidalaş.

EDDİ - (Fəryadla) Gör sən mənım bərəmdə nə fikirdə olmusan. İlahi, kaş qulaqlarım kar olaydı.

(Əlləriylə başını elə tutur, elə bil bu saat partlayacaq.)

MARKO - (bayırdan) Eddi Karbone!

(Eddi cəld səsə tərəf dönür, hamı bir anlığa yerlərində donub qalır. Bayırda camaat yığışmağa başlayır.)

EDDİ - (Markonun dəvətini qəbul edir.) Aha, Marko. Eddi Karbone. Eddi Karbone. Eddi Karbone.

(Pilləkanla asta-asta aşağı düşür, Rodolfo isə onu ötüb, özünü birnci Markoya yetirir.)

RODOLFO - Xahiş edirəm, Marko, lazım deyil. Eddi, yalvarıram, axı, onun uşaqları var. Ailəsi məhv olacaq.

BİATRİS - Qayıt evə, Eddi. Qayıt evə.

EDDİ - (Bir növ hamıya müraciət edərək) Bəlkə məndən üzr istəməyə gəlib. Nə deyirsən, Marko?

Yadımdadı, camaat arasında mənə böhtan atmağın? O bilir ki, yaxşı iş görməyib. Özü də kimə qarşı?

Mənım kimi bir adama. Məgər mən bunların ikisini də evimə buraxıb, ağzımdakı tikəni bunlara

vermədim? Lap İsa peyğəmbər kimi. Heç bunları tanıyırdım da. Bu yaxşılığımın əvəzinə isə, qotur

pasporta görə gül kimi qızı evimdən qaçırdılar. Mənə bir kəlmə də söz deməmiş. Hələ üstəlik adıımı da

çirkəba batırdılar. (Markoya) Elə bil mənım adım əskidir nədir. Adımı mənə qaytar, Marko. (Ehtiyatla

Markoya yaxınlaşır.) Adımı qaytarsan, o saat hamımız bir yerdə toya gedərik.

BİATRİS və KETRİN (birləkdə) Eddi, Eddi, lazım deyil. Eddi!

EDDİ - Xeyr, Marko qaranı ağdan ayıra bilir. De, hamı eşitsin, Marko, de ki, yalan demisən.

(Əllərini döyüşə hazır tutur, Marko da həmçinin döyüş vəziyyətini alır.) Hə, gopçu, ağzını açsana, özün

də bilirsən ki, qələt eləmişən. (O, Markoya zərbə endirən zaman, hamı qışqırır. Markonun cavab zərbəsi

Eddinin boynuna dəyir.)

MARKO - Heyvan, diz çök qarşımda.

(Eddi zərbə endirən zaman yerə yığılır, Marko ona təpik vurmaq istəyir, lakin Eddi cibindən bıçaq çıxaranda, Marko geri çəkilir.)

LUİS - (Eddiyə tərəf atılaraq) Eddi, Allah xətrinə.

(Eddi bıçağıyla hədələyir, Luis qısa tərəddüddən sonra geri çəkilir.)

EDDİ - Sən mənə böhtan atmısan, Marko. Boynuna almalısan. Eşidirsən, yalanını boynuna al, tez ol.

MARKO - (Nərə çəkərək) Quduz heyvan!

(Eddi, bıçaq əlində, hücumə keçir. Marko onun əlindən tutub, elə burur ki, bıçaq Eddinin qarnına girir. Qadınlardan dəhşətli çığırtı qopur. Luis və Mayk atılıb döyüşənləri ayırmaq istərkən Eddi, bıçağı hələ əlində, Markonun qarşısında diz üstə düşür.)

KETRİN - Eddi, mən heç vaxt istəməmişəm sənə bir pislik dəysin.

EDDİ - Onda neyçün... Oh, Biatris.

BİATRİS - Mən burdayam, əzizim.

EDDİ - Mənim Biatrisim.

(Eddi arvadının qolları üstə keçinir. Camaat arasında dayanmış Alfyeri, üzünü tamaşaçılara tutur. Gur işıq ancaq onun üzərinə düşür, arxasınca isə zəif işıqda səssiz dua oxuyan adamlar, bir də ağlayan qadınlar görünürlər.)

ALFYERİ - İndi biz çox vaxt gəlirimizi xoşluqla bölürük, mənim üçün də bu cür daha xoşdur. Mən Eddinin günahkar olduğunu, onun ölümünün yersiz olmasını dərk etsəm də, Eddini xatırlayanda canıma lərzə düşür. Çünki o, öz ehtiraslarını boğmaq istəmədi. Yəqin elə buna görə mən onu başqa müştərilərimə nisbətən daha çox istəyirəm. Ancaq hər necə olsa da, gəlirimizi xoşluqla bölsək yaxşıdır. Çünki başqa yol yoxdur.

Pərdə